

z p r a v o d a j

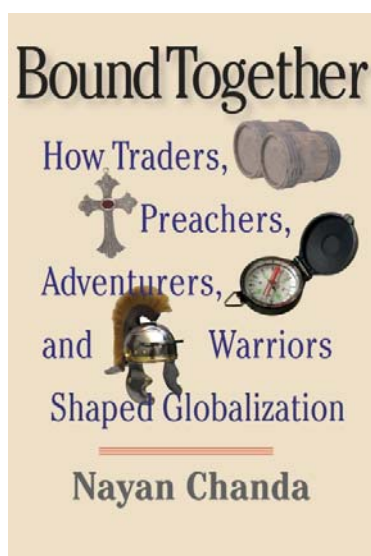
XVIII. ročník

7/8

2007

- 2 Editorial
Globalizace, celoživotní vzdělávání ...
- 3 Priority portugalského předsednictví EU
Nový cyklus Lisabonské strategie, evropská strategie zaměstnanosti, sociální odpovědnost...
- 3 Latina digitálně
Projekt Technologie pro kulturní jazykové dědictví – CHLT.
- 4 Co to je, když se řekne *flexicurita*
Nová politická strategie EU pro zaměstnanost.
- 5 Vnímání reforem vysokoškolského vzdělávání
Šetření Eurobarometru: Zjišťování názorů vysokoškolských pedagogů z evropských zemí.
- 7 Odborné vzdělávání v Kyrgyzstánu
Celková situace, výchozí stav školství a perspektivy do budoucna.
- 10 Evropský parlament o EQF
Zpráva klubu Evropské lidové strany a Evropských demokratů.
- 11 Úkoly evropského odborného vzdělávání
Výňatek z publikace Cedefopu o kvalifikacích, odborném vzdělávání a přípravě a o dalším vzdělávání obsahuje nejnovější statistické údaje.
- 16 Koncept životních pozic v konfliktech
Transakční analýza a její využití v odborném vzdělávání.
- 17 Psaní všemi deseti – opomíjená způsobilost
Od historie klávesnice psacího stroje po význam psaní všemi deseti pro lidi, kteří při své práci používají počítač.
- 19 DistančE-learning v Německu
Statistické údaje o distančním vzdělávání prostřednictvím e-learningu.
- 20 Co nového v časopisech
European Journal of Vocational Training, 2007, č. 40. Tematické číslo zaměřené na kompetence.
- 20 Nové knihy v knihovně
- 24 Zajímavé internetové adresy
Časová pásma, Centrum pro školní knihovny, Evropský tezaurus profesní přípravy.

Editorial

Globalizace a její doprovodné jevy nejsou nic nového pod sluncem. To se snaží dokázat autor knihy, jejíž obrázek vidíte vlevo. Titul knihy by se dal přeložit jako „Svázání spolu. Jak obchodníci, kazatelé, dobrodruzi a válečníci utvářeli globalizaci.“ Dozvíte se v ní, že s padělaným zbožím se obchodovalo již v prvním a druhém století před Kristem. V té době bylo svou kvalitou proslulé víno z řeckého ostrova Kos, které se dováželo dokonce až na západní pobřeží Indie. Teprve nedávno, po více než dvou tisících letech, archeologové zjistili, že amfory, v nichž se víno dováželo, byly italské padělky, takže starověcí Indové nepili řecký nektar z ostrova Kos, ale jeho napodobeninu z Itálie.

Integrované směrnice pro rozvoj hospodářství a zaměstnanosti, které jsou součástí Lisabonské strategie, zavedly termín „flexicurita“. Flexicurita má pomoci evropskému trhu práce obstát v dnešní globalizaci. Článek na čtvrté stránce začíná vysvětlením, proč bude zřejmě nutné tento novotvar z praktických důvodů přijmout.

Globalizace se projevuje též na začátku rozsáhlejšího článku o úkolech evropského odborného vzdělávání. Ve statistických údajích o demografických změnách jsou kromě Evropy zahrnuty i Afrika a Asie, Latinská a Severní Amerika. Údaje o dosaženém vzdělání dospělé populace ve 27 zemích EU jsou doplněny stejnými údaji z USA, Japonska, Koreje, Kanady, Ruska a Austrálie. Dále se již článek zabývá jen situací v odborném vzdělávání v EU. Přehledná tabulka ukazuje, jak jednotlivé země plní tři z kritérií stanovených Evropskou radou pro vzdělávání a profesní přípravu. Dvěma zemím, Rakousku a Slovinsku se podařilo dosáhnout všech tří kritérií stanovených pro rok 2010 již v roce 2006. Česká republika, Polsko a Slovensko mají „splněno“ v předčasných odchodech ze školy (méně než 10 %) a v dosaženém středním vzdělání (alespoň 85 %), zdaleka však nedosahují stanovené účasti v celoživotním vzdělávání (12,5 %). Možná by stálo za úvahu, zda země, které mají dobré výsledky v prvních dvou kritériích, potřebují plnit i to třetí, které do značné míry napravuje nedostatky v prvních dvou oblastech. Ti, kdo předčasně opustili školu nebo nedosáhli středního vzdělání, to později dohánějí v dalším (celoživotním) vzdělávání.

Celoživotní vzdělávání je však určitě prospěšné pro všechny. V článku o distančním e-learningu v Německu, na stránce 19, je uvedeno, jaké kurzy si vybírají lidé různého věku. Zajímavé je, že lidé po padesátce se často věnují studiu cizích jazyků. Zřejmě vědí, že učení se cizím jazykům má velký vliv na budování tzv. kognitivní rezervy. Tomu napomáhá i luštění různých hádanek. Ti z vás, kteří prospěli své kognitivní rezervě přemýšlením nad hádankou z červnového editoriale, najdou vyluštění na stránce 15.

V rozsáhlejší článku se můžete seznámit s názory vysokoškolských pedagogů na reformy vysokoškolského vzdělávání, jak je zachytilo šetření Eurobarometru. Kromě zemí EU probíhalo šetření též v Chorvatsku, na Islandu v Norsku a v Turecku.

Pokud jste někdy přemýšleli o tom, proč je rozložení písmen na klávesnici vašeho počítače právě takové jaké je a kdo to vymyslel, podívejte se na článek na stránce 17 a 18, který je myšlen také jako propagace dovednosti psát všemi deseti prsty.

AK

Priority portugalského předsednictví EU

Portugalsko si pro své půlroční předsedání Evropské radě zvolilo heslo „Silnější unie pro lepší svět“. Ze seznamu priorit, o nichž se zmiňuje ve stejnojmenném prohlášení, jsme vybrali ty, které se týkají vzdělávání a trhu práce.

Nový cyklus Lisabonské strategie

V roce 2007 jsou všechny nástroje Lisabonské strategie poprvé aplikovány společnými silami. Probíhá také příprava na nový cyklus, který bude zahájen v roce 2008. Portugalsko přispívá k tomuto úsilí v úzké spolupráci s Komisí a příští předsedající zemí, kterou je Slovinsko.

Kultura a turismus

Rozvoj odvětví turismu a kultury je důležitý pro vytváření a udržování pracovních příležitostí. Portugalsko bude pořadatelem Kulturního fóra pro Evropu¹ (Lisabon, 26. a 27. září) a 6. Evropského fóra turismu² (Algarve, 25. až 27. října). Obě fóra zdůrazní nezbytnost společné agendy v těchto oblastech.

Trojúhelník vědění

Posilování trojúhelníku vědění – inovací, výzkumu a vzdělávání – je velmi důležité pro schopnost Evropy konkurovat a vtisknout svou pečeť globalizaci.

Inovace

Portugalsko bude pokračovat v práci na Akčním plánu pro inovace a bude podporovat diskusi o budoucí politice výzkumu a techniky v Evropě. Bude také přispívat k ustavení evropské politiky zaměřující se na přilákání pracovníků s vysokou kvalifikací. Základními kameny této vize jsou modernizace vysokoškolského vzdělávání a celoživotní vzdělávání.

Portugalsko bude usilovat o to, aby konečné rozhodnutí o směrnici pro Evropský technologický institut (ETI)³ bylo přijato co nejdříve.

Evropská strategie zaměstnanosti

10. výročí Evropské strategie zaměstnanosti poskytne příležitost pro diskusi o úloze politiky zaměstnanosti a o metodách koordinace. Hlavním cílem je vytvoření většího počtu a lepších pracovních míst.

Flexibilní zabezpečení (*Flexicurity*)

Hledání rovnováhy mezi flexibilitou a zabezpečením na trhu práce v tomto kontextu vyžaduje, aby bylo vzato v úvahu několik souvislostí: celoživotní vzdělávání, mechanismy sociální ochrany, aktivní politika trhu práce, funkční flexibilita a rozdíly mezi situacemi a modely v jednotlivých členských státech. V tomto rámci a se zajištěnou účastí sociálních partnerů lze přispět k definování sdílených společných principů na evropské úrovni.

Sociální odpovědnost

Sociální odpovědnost je jedním ze základů modelu evropské odpovědnosti. Sociální začleňování, boj proti chudobě, zejména chudobě dětí, a sladění pracovních povinností s osobním a rodinným životem jsou prioritními tématy předsednictví. Do všech politických oblastí bude též zahrnováno genderové hledisko.

AK

---

¹ <http://www.culturalforum.pt>

² <http://www.etfportugal2007.pt>

Pramen: www.eu2007.pt

Latina digitálně

Projekt Technologie pro kulturní jazykové dědictví (*Cultural Heritage Language Technologies – CHLT*)

V rámci projektu CHLT byl navržen webový lematizační¹ modul *CHLT-LemLat* pro ranou moderní latinu, který je možné používat pro latinské texty z digitální knihovny nebo z Internetu.

CHLT se podílí na vytváření mezinárodní technologie digitálních knihoven (*International Digital Library Technology – IDLT*).

Počítá se také s IT aplikacemi pro starořečtinu a staronorštinu.

---

¹ *lematizace (lemmatisation) – redukce slov na jejich základní tvary, tj. kmen nebo kořen; opakem tohoto procesu je derivace, kdy se k základnímu tvaru slova generují jeho inflexní tvary*

Pramen: *Learning Latin digitally. Cordis focus. RTD Results Supplement, 2007, č. 63, s. 34.*

Co to je, když se řekne *flexicurita*

Tento nový termín se objevil v Integrovaných směrnicích pro rozvoj hospodářství a zaměstnanosti (součást Lisabonské strategie). Ve směrnicích jsou členské státy vyzývány k tomu, aby na trhu práce podporovaly flexibilitu spojenou se zabezpečením zaměstnání, tzv. *flexicurity*.

Termín *flexicurity* lze do češtiny přeložit různým způsobem, např. flexibilita a jistota zaměstnání na trzích práce¹ nebo flexibilní zabezpečení (Zprávo-daj 1/2007). V oficiálních dokumentech se většinou ponechává *flexicurity*, a to i v jiných jazycích. Francouzi píšou „*flexicurité*“ (vždy v uvozovkách) a Němci *Flexicurity* nebo *Flexicurity-Konzept*. Vzhledem k francouzskému *flexicurité* jsme se rozhodli pro tvar *flexicurita*, který se alespoň dá skloňovat.

Flexicurita je politická strategie, která usiluje o současné zvýšení flexibility trhu práce, organizace práce a zaměstnaneckých vztahů na jedné straně, a o zabezpečení zaměstnání a sociální zabezpečení na straně druhé. Hlavní zásadou strategie flexicurity je, že flexibilita a zabezpečení nemají být chápány jako protiklady, nýbrž se mají vzájemně podporovat.

Má-li být tato strategie úspěšná, je třeba, aby pracovníci měli možnost přizpůsobit se změnám, vstoupit do zaměstnání, setrvat na trhu práce a dělat pokrok ve svém pracovním životě. Proto koncept flexicurity klade velký důraz na aktivní politiku trhu práce i na celoživotní vzdělávání, také však na silné systémy sociálního zabezpečení, které zajišťují příjem a umožňují kombinovat práci s péčí o členy rodiny. To by mělo přispívat k rovným příležitostem a genderové rovnosti.

Flexicurita má interní (přechod z jednoho pracovního místa na druhé a přizpůsobení se v rámci podniku) a externí (přechod z jednoho podniku do druhého nebo ze zaměstnání do samostatné výdělečné činnosti) podobu. Nedílnou součástí konceptu flexicurity jsou kvalitní pracoviště se schopným vedením, dobrou organizací práce, informačními a konzultačními strukturami a neustálým zvyšováním způsobilostí. K tomu patří opatření pro udržování a zlepšování pracovní kapacity a nabídka možností jak sladit pracovní a rodinný život. Všechna tato opatření jsou klíčem ke zlepšení produktivity a k delšímu a spokojenějšímu pracovnímu životu.

Flexicurita neznamená, že trvalé smlouvy, tzn. smlouvy na dobu neurčitou, jsou zastaralé a že budoucnost má jen dočasné zaměstnávání. Cílem by mělo

být spíše umožňovat hladké a vhodně načasované přechody z nezaměstnanosti do zaměstnání a podporovat postup do lepšího zaměstnání s větší ochranou poskytovanou pracovním právem a sociálním zabezpečením. To je spojeno s problémem segmentace trhu práce, na který se flexicurita zaměří. Někteří pracovníci, zejména ženy, starší lidé, etnické menšiny a lidé bez kvalifikace jsou chyceni v pasti méně zabezpečených a nevýnosných zaměstnání nebo pracují na černo.

Praktická řešení flexicurity musí respektovat rozmanitost výchozí situace v jednotlivých členských státech. Byly stanoveny čtyři cesty pro uplatňování flexicurity v praxi. Jsou to:

- Zmenšování asymetrie mezi nestandardním a standardním zaměstnáním plnou integrací nestandardních smluv do pracovního práva, kolektivních smluv, sociálního zabezpečení a celoživotního vzdělávání a uvažování o tom, jak učinit zaměstnání na základě standardních smluv pro podniky přitažlivější.
- Zlepšování adaptability podniků a pracovníků rozvíjením a posilováním jistoty při přecházení (z jednoho pracovního místa na jiné, mezi podniky, z trhu práce do vzdělávání a zpět apod.).
- Zabývání se rozdíly v příležitostech a kvalifikacích pracovních sil a vyrovnáváním těchto rozdílů rozšiřováním a prohlubováním investic do vzdělávání a kvalifikací.
- Zlepšování pracovních příležitostí pro příjemce sociálních dávek, prevence dlouhodobé závislosti na sociální péči, právní úprava informální práce a budování větší institucionální kapacity pro provádění změn.

AK

---

¹ *Zaměstnanost v Evropě v roce 2006. Shrnutí. Brusel, Evropská komise, Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti 2006. 10 s.*

Pramen: Flexicurity Pathways. Turning hurdles into stepping stones. Report by the European Expert Group on Flexicurity. Brussels, June 2007. 41 s.

Vnímání reforem vysokoškolského vzdělávání

Od zasedání Evropské rady v březnu 2000 v Lisabonu je předním úkolem EU vytvoření Evropy znalostí. Lisabonská agenda klade velké nároky na univerzity a vysoké školy. Jedním z jejich úkolů je posílení konvergence systémů vysokoškolského vzdělávání v souladu s Boloňským procesem. Eurobarometr s názvem Vnímání reforem vysokoškolského vzdělávání zjišťoval názory vysokoškolských pedagogů z 27 zemí EU, Chorvatska, Islandu, Norska a Turecka na probíhající změny.

V červnu 1999 se 29 evropských ministrů vysokoškolského vzdělávání sešlo v Boloni s úmyslem položit základ pro ustavení Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání (*European Higher Education Area – EHEA*) do roku 2010 a pro prosazování evropského systému vysokoškolského vzdělávání ve světě.

Ministři potvrdili snahu:

- přijmout systém snadno čitelných a srovnatelných akademických hodnot;
  - přijmout systém se dvěma hlavními cykly (vysokoškolský/postgraduální);

- ustavit systém kreditů (např. Evropský systém přenosu a shromažďování kreditů – ECTS);
- podporovat mobilitu odstraňováním překážek;
- podporovat evropskou spolupráci v zajišťování kvality;
- podporovat evropskou dimenzi ve vysokoškolském vzdělávání.

Nejnovější šetření Eurobarometru o těchto otázkách se uskutečnilo od 23. ledna do 23. února 2007. Rozhovory byly vedeny s téměř 5800 náhodně vybranými pedagogy.

První otázka zjišťovala souhlas či nesouhlas s tvrzeními o reformě vysokoškolského vzdělávání a o potřebě standardů kvality

Vysokoškolské vzdělávání potřebuje evropské standardy kvality	16	82
Evropský systém přenosu a shromažďování kreditů (ECTS) by měl být používán ve všech programech studia	15	80
Pro certifikaci kvality institucí a programů jsou potřebné evropské známky kvality	24	72
Absolventi prvního stupně (bakalář) najdou na trhu práce vhodné zaměstnání	39	49
Zavedení třístupňového systému (bakalář, magistr, doktor) zlepší (nebo již zlepšilo) kvalitu vzdělávání	40	49
Absolventi 1. stupně by měli před vstupem na trh práce pokračovat v magisterském programu ve stejném oboru	49	46
Zavedení třístupňového systému (bakalář, magistr, doktor) zlepší (či již zlepšilo) kvalitu vědecké přípravy doktorandů	38	44
Bylo by lepší, kdyby byl zachován starý jednostupňový systém (bez dělení na bakaláře a magistra)	59	32
<i>Zbytek do 100 % tvoří ti, kdo nevědí nebo neodpověděli</i>		
	<i>nesouhlasí</i>	<i>souhlasí</i>

Výsledky za jednotlivé země ukazují, že Němci (53 %), Maďari (46 %), Italové (42 %) a Estonci (42 %) jsou největšími zastánci jednostupňového systému. Na opačném konci je Island (4 %), Malta (6 %), Kypr (8 %) a Francie (11 %).

V ČR je pro starý systém 28 % respondentů, pro nový 66 %, zbývajících 6 % neví. Průměr 27 zemí EU je 32 % pro starý systém, 59 % pro nový systém, 9 % neví.

Německo a Spojené království mají nejnižší podíl (kolem 50 %) respondentů, kteří souhlasí s tím, že je třeba zavést evropské známky kvality.

Irové nejvíce (82 %) věří tomu, že bakaláři najdou na trhu práce vhodné zaměstnání; totéž si myslí jen 34 % italských respondentů.

Respondenti z 12 nových zemí EU v průměru více uvítali zavedení třístupňového systému, ve srovnání s dotazovanými z 15 zemí EU.

Druhá otázka zjišťovala souhlas či nesouhlas s tvrzeními o uvolnění potenciálu evropských vysokých škol

Vysoké školy by se měly otevřít a složit dospělým studentům	10	87
Vzdělávací programy by měly zahrnovat více obecných kompetencí; komunikaci, práci v týmu, podnikatelství	20	76
Mělo by být vytvořeno více studijních příležitostí pro zdvojené a společné studium na úrovni bakaláře a magistra	19	70
Vzdělávací programy by se měly více přizpůsobit potřebám trhu práce	27	70
Mobilita by měla být povinnou součástí kurikula pro doktorandy	27	65
Mobilita by měla být povinnou součástí kurikula pro všechny studenty	38	58
Zdvojené a společné studium by mělo být podporováno i na doktorandské úrovni	29	54
<i>Zbytek do 100 % tvoří ti, kdo nevědí nebo neodpověděli</i>		<i>nesouhlasí souhlasí</i>

Výsledky za jednotlivé země ukazují, že 53 % respondentů z Nizozemska nesouhlasí s tím, aby vzdělávací programy zahrnovaly více obecných kompetencí, a 51 % s tím, že by se vzdělávací programy měly více přizpůsobovat potřebám trhu práce.

Méně než třetina respondentů ze Spojeného království souhlasí s tím, že mobilita by měla být povinnou součástí kurikula pro všechny studenty.

Dánsko, Slovensko a Lotyšsko jsou jediné země, v nichž méně než polovina respondentů souhlasí s tím, že by mělo být více studijních příležitostí pro zdvojené a společné studium na úrovni bakaláře a magistra.

Nejvyšší podíly respondentů nesouhlasících s tím, že vysoké školy by se měly otevřít dospělým studentům, jsou v Německu (19 %), Nizozemsku (18 %) a v Lucembursku (18 %).

Třetí otázka zjišťovala souhlas či nesouhlas s tvrzeními o řízení a financování evropských vysokých škol:

Vysoké školy musí více komunikovat se společností, podílet se o znalosti a podporovat inovace	6	91
Školné by mělo být doprovázeno podporou pro sociálně slabší studenty	6	91
Vysoké školy by si měly smět vybírat a odmítat studenty	13	83
Vysoké školy potřebují lepší interní management	12	80
Vysoké školy potřebují větší autonomii ve vztahu k veřejným úřadům	19	75
Partnerství se světem práce vysoké školy posílí	21	73
Více soukromého financování by vysokým školám pomohlo získat další příjmy a mít lepší výsledky	22	73
Školné je přijatelné jako zdroj dalších příjmů pro vysoké školy	26	68
Konkurence mezi vysokými školami povede ke zlepšení kvality	28	68
Vysoké školy by měly být financovány z veřejných prostředků a nehledat další soukromé financování	40	53

Vysoké školy potřebují být pevněji vedeny veřejnými úřady	75	20
<i>Zbytek do 100 % tvoří ti, kdo nevědí nebo neodpověděli</i>	<i>nesouhlasí</i>	<i>souhlasí</i>

Výsledky za jednotlivé země ukazují, že více než 90 % respondentů z Řecka, Turecka a Malty si myslí, že vysoké školy potřebují větší autonomii ve vztahu k veřejným úřadům. Naopak více než 33 % dotazovaných z Portugalska, Itálie, Španělska a Chorvatska souhlasí s tím, že vysoké školy potřebují být pevně vedeny veřejnými úřady.

Belgie má nejnižší podíl dotazovaných (42 %), kteří podporují konkurenci mezi vysokými školami jako

cestu ke zlepšení kvality, a jen 44 % belgických respondentů souhlasí s tím, aby si vysoké školy studenty vybíraly a odmítaly je.

77 % dánských respondentů souhlasí s tím, že vysoké školy by měly být financovány z veřejných prostředků. Naopak 77 % respondentů z České republiky s tímto tvrzením nesouhlasí.

Respondenti z 12 nových členských států častěji považují školné za zdroj dalších příjmů.

Čtvrtá otázka zjišťovala míru důvěry respondentů v zapojení některých orgánů do reformy vysokoškolského vzdělávání. Respondenti vybírali ze tří možností: *plná důvěra, určitá důvěra, nedůvěra.*

Vlastní fakulta	59	34	4	3
Vedení vysoké školy (rektor, rada)	42	44	7	6
Národní konference rektorů, národní sdružení VŠ	34	49	9	7
Evropské sdružení univerzit	22	50	15	14
Profesní sdružení	18	56	19	6
Evropská komise	17	51	26	6
Národní nebo regionální úřady	12	64	19	5
Soukromé podniky	9	52	32	7
	<i>nevědí nebo neodpověděli</i>	<i>plná důvěra</i>	<i>určitá důvěra</i>	<i>nedůvěra</i>

Výsledky za jednotlivé země ukazují, že respondenti v Lucembursku mají největší nedůvěru k zapojení své vlastní fakulty (35 %) a k vedení vysoké školy (22 %).

61 % respondentů v Řecku a 57 % v Lucembursku nemá důvěru v zapojení soukromých podniků do reformy vysokoškolského vzdělávání.

Nejvíce respondentů, kteří nevěří národním nebo regionálním úřadům je v Řecku (46 %).

V Evropskou komisi, ve vztahu k zapojení do reformy vysokoškolského vzdělávání, nemá důvěru 47 % německých respondentů a 38 % dotazovaných ze Spo-

jeného království. V ČR nemá k EK důvěru 28 % dotazovaných, průměr 27 zemí EU činí 26 %.

AK

Pramen:

Perceptions of Higher Education Reforms. Survey among teaching professionals in higher education institutions, in the 27 Member States, and Croatia, Iceland, Norway and Turkey.

Summary. Fieldwork: January/February 2007. Report: March 2007. Flash Eurobarometer 198. 16 s.

http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl198_sum_en.pdf

Odborné vzdělávání v Kyrgyzstánu

Kyrgyzstán je hornatá země ve Střední Asii. Přes 90 % z celkové rozlohy 198 000 km² leží v nadmořské výšce nad 1500 m, 40 % dokonce nad 3000 m. Počet obyvatel je téměř 5,3 milionu. Úřední jazyk je kyrgyzština a ruština. Míra gramotnosti obyvatel je 98,7 %.

Za sovětské moci byl Kyrgyzstán dodavatelem vlny a skopového masa a fungoval v něm textilní, oděvní, obuvnický a potravinářský průmysl a výroba vybraných

zemědělských strojů. Kromě zemědělství a průmyslu se na tvorbě HDP a zaměstnanosti podílelo také stavebnictví, doprava a komunikace. Navzdory rychlému

hospodářskému rozvoji zůstal Kyrgyzstán jednou z nejchudších sovětských republik – 98 % exportu směřovalo do ostatních částí SSSR.

Ke kladům sovětské éry patří vybudování základní infrastruktury (silnic, vodovodů, telekomunikací atd.), vzdělávacích a zdravotnických zařízení. Důchodci, zaměstnané ženy, vdovy, sirotci a další skupiny dostávali podporu ve formě sociálních dávek nebo možnosti využívat jesle, mateřské školy apod. Míra gramotnosti se zvýšila ze 7 % (1917) na více než 98% (1990). Po pádu SSSR v roce 1991 došlo k poklesu průmyslové výroby o 70 % a k značnému nárůstu nezaměstnanosti.

Změny od roku 1991 jsou enormní. Kyrgyzstán zahájil hospodářské a demokratické reformy. Většina státních podniků byla do konce roku 1995 privatizovaná. Půdní reforma vedla k rozpuštění kolchozů a sovchozů a ke vzniku malorolnického zemědělství. Negativním důsledkem strukturálních změn je masivní zvyšování cen, inflace, nezaměstnanost a větší chudoba. Mnoho výhod z doby Sovětského svazu, mj. ve zdravotnictví, školství a v sociální péči, bylo zrušeno.

V důsledku reform se potřeba pracovních sil posunuje ze zemědělského sektoru, který však stále ještě zaujímá největší objem, ke zboží výrobě a údržbě, i do oblasti obchodu a služeb, financí a pojišťovnictví a komunikací. S novými koncepty podnikání, se zaváděním nových technologií a nových pracovních metod se mění požadavky na kvalifikace ve všech sektorech.

Nový hospodářský a společenský vývoj klade nové úkoly na vzdělávací systém, zvláště na odborné vzdělávání. V polovině 90. let byly vytvořeny nové profesní standardy, v roce 1992 byl vydán zákon o moderním vzdělávání a v roce 1999 zákon o odborném vzdělávání, změnil se systém (odborného) vzdělávání, kurikula, vyučovací metody, vzdělávání učitelů a financování. Vzhledem k finančním problémům státu a malému zakotvení vzdělávání v podnicích existují však značné problémy s financováním, státní výdaje na vzdělávání byly zredukovány. Profesní standardy vypracované před 10-15 lety znovu zastaraly.

Školství v Kyrgyzstánu

Dnešní vzdělávací systém se svou strukturou podobá systému z dob SSSR. Po devíti letech základní školy mohou patnáctiletí žáci přejít buď do pokračující všeobecně vzdělávací školy nebo do odborné školy. V odborných školách jsou jednoleté až a tříleté vzdělávací programy. Jednoleté programy vedou k profesím vyžadujícím zaučení nebo zkrácenou přípravu. Dvouleté programy odpovídají vzdělání odborných pracovníků. Tříleté programy umožňují získání dvojí kvalifikace. Kromě odbornosti též přístup na vysokou školu.

Variety všeobecně vzdělávacích škol, gymnázia a střední školy jsou obě dvouleté a obě poskytují úspěšným absolventům přístup na vysokou školu, liší se však v úrovni. Absolventi střední školy mají menší šanci složit přijímací zkoušku ke studiu na VŠ. Mnoho mladých lidí navštěvuje kurzy připravující pro složení přijímací zkoušky. Stále více žáků absolvuje v návaznosti na střední školu jednoleté odborné studijní obory. Značně se zvýšil podíl těch, kteří z finančních důvodů po ukončení reálné školy, popř. po ukončení základní devítileté školy, začnou hned pracovat. 97 % populačního ročníku ukončí základní školu, profesní přípravu absolvuje jen cca 12 % a cca 70 % navštěvuje gymnázium nebo střední školu. Podle toho podíl mladých lidí bez dalšího vzdělání dosahuje 18 %. Pouze 3 % studují na odborných školách a podíl 0,1 % na večerních školách je nepatrný. Naproti tomu dobrých 36 % navštěvuje 4-6leté studijní obory na vysokých školách nebo univerzitách.

Počet žáků v odborných školách dosahuje pouze polovinu počtu studujících před patnácti lety. Jsou pro to různé důvody, např. uzavření internátů nebo špatná finanční situace mnohých rodičů.

Podíl učnic z celkového počtu učňů činil v roce 2003 necelých 37 %. Více učnic je v textilních oborech, v pohostinství, kadeřnictví a v oboru administrativní pracovník v obchodě. Málo učnic je v zemědělských a průmyslových profesích. Učební plány pro zemědělské profese neodpovídají důležité roli, kterou ženy v zemědělství hrají. Od roku 1991 vzniklo zároveň se snižováním počtu odborných škol 29 nových, většinou soukromých, univerzit. Největší zájem je o studium hospodářství a práva. Na jedné straně je třeba tento vývoj hodnotit pozitivně, na druhé straně se však zvyšuje nedostatek vzdělaných odborných sil na střední úrovni a sociální nerovnost.

Na soukromých univerzitách i na jiných školách se musí za studium platit. Na pokračujících školách od 10. třídy, tedy i na odborných školách, jsou rozpočtoví a smluvní studující. Rozpočtoví studenti studují bezplatně, výdaje na vzdělávání přebírá stát a jsou vypláceny příslušnému vzdělávacímu zařízení. Každé škole přiděluje příslušné ministerstvo na školní rok určitý počet rozpočtových studijních míst. Ta se zpravidla obsazují na základě výběrových řízení nebo přijímacích zkoušek. Smluvní studenti musejí za své vzdělávání platit a se školou uzavírají smlouvu. Často se jedná o dálkové studenty, kteří musejí v termínu odevzdat semestrální práci, látku se však učí doma sami. Smluvní systém představuje pro školy zdroj vedlejším příjmů, pro studenty však velké finanční zatížení.

Stav a struktura odborného vzdělávání

V Kyrgyzstánu je 113 zařízení pro odborné vzdělávání, z toho 80 odborných lyceí, 24 odborných škol, 7 odborných škol ve věznicích, jedna zvláštní odborná škola a jedna odborná vysoká škola v Tokmoku. Celkový počet studujících činil 25 926 (k 1. září 2003).

Necelé dvě třetiny odborných škol jsou orientovány na zemědělství. V každé ze sedmi oblastí (provincií) je 5 až 10 zemědělských odborných škol. Nejdůležitější profese jsou zemědělec a chovatel dobytka, vedle toho se nabízejí další profese (strojník, včelař, účetní atd.). Ve velkých městech, jako je Biškek, Oš, Jalalabad, jsou odborné školy a lycea také pro studijní obory průmysl/obchod, stavebnictví, krejčovství, pohostinství atd.

Republikové metodické centrum v Biškeku vytvořilo pro každý z 84 uznaných oborů vzdělání vzorový učební plán. Ten se sice směl na lokální úrovni přizpůsobovat (maximálně do 15 % celkového počtu hodin), většina škol však pracuje se vzorovým učebním plánem. Učební plány obsahují stále ještě charakteristické rysy sovětské éry. Jsou pojaty velmi úzce a kladou velký důraz na učení z paměti. Neobsahují přehled dovedností, které je potřeba získat, jsou to jen rozvrhy hodin.

Zvláště problematičnou oblastí je poskytování praktických dovedností. Odborné školy jsou celodenní a zajišťují teoretickou i praktickou výuku. V učebních plánech se pro praktickou výuku počítá s málo hodinami (cca jedna třetina vyučovacích hodin). Tato doba není smysluplně využívána. Školám chybí potřebná infrastruktura, stroje, nářadí a materiály. Mimo odborné školy existuje málo možností, jak získat praktické zkušenosti. Dříve byli žáci posíláni do různých hospodářských odvětví, dnes absolvují tříměsíční praxi doma. To není optimální řešení, protože velmi málo rodičů má odpovídající znalosti nebo potřebné vybavení. Infrastruktura odborných škol je pro vzdělávání vztahující se k praxi málo vhodná. Přesto: Téměř všechny školy vlastní půdu, dobytek a stroje, které by se daly lépe využívat, třeba tak, že by žáci obdělávali školní pole. Praktická výuka by se tak i vyplatila.

Pedagogický sbor tvoří téměř 3000 učitelů a mistrů odborné výchovy. Mzdy pedagogů jsou nízké a často jsou vypláceny se značným zpožděním. Možnosti dalšího vzdělávání neexistují a metodická a obsahová podpora ze strany centrální správy chybí. Neexistují žádné nové učební pomůcky, např. knihy, plakáty, diapozitivy atd. Dominantní formou výuky je frontální vyučování a zkoušení. Motivace učitelského sboru je nízká. Mnoho učitelů je středního věku, což znamená, že celé vzdělání a největší část svých zkušeností získali ve starém systému, a těžko se přizpůsobují nové situaci.

Institucionální struktura vzdělávacího systému

Za vzdělávací systém zodpovídá Výchovná komise a Ministerstvo výchovy a Ministerstvo práce a sociální ochrany. Odborné školy jsou podřízeny Hlavní správě pro odborné vzdělávání Ministerstva práce a sociální ochrany, zatímco základní školy, střední školy/gymnázia, vysoké školy a univerzity spadají pod Ministerstvo výchovy. To je také zodpovědné za všeobecně vzdělávací předměty v odborných školách. Obě ministerstva jsou v podstatě závislá na prostředcích přidělovaných Ministerstvem financí. Významnou roli vzhledem ke své blízkosti k prezidentovi má Prezidiální komise pro výchovu. Její úlohy se z velké části kříží s úlohami ministerstev, např. při tvorbě směrnic pro politiku vzdělávání a programů. Komise ovšem nese zodpovědnost za konkrétní realizaci. Národnímu metodickému centru, které spadá pod Ministerstvo práce, přísluší tvorba učebních plánů a učebních pomůcek pro odborné školy.

Od vyhlášení nezávislosti došlo k ministerským rošádám. Odborné školy byly několik let podřízeny Ministerstvu výchovy, poté, tak jako za sovětské éry, opět Ministerstvu práce. K největším změnám došlo v resortech financí a politiky, které se dříve plánovaly centrálně v Moskvě. Klíčová role, kterou Ministerstvo financí v současné době má, je zcela nová a málo smysluplná, protože nemá specifickou kompetenci ke vzdělávání. Novými institucemi jsou Prezidiální výchovná komise a Národní metodické centrum.

Vzdělávací síť, v níž by spolupracovali všechny zainteresované strany a všechny stupně vzdělávání, musí teprve vzniknout. Důležité kruhy, jako odbory, zaměstnavatelé nebo zástupci ostatních zainteresovaných stran (např. komory, profesní svazy, zemědělské organizace atd.) zapojeny nejsou. Také ostatní oborová ministerstva se na vzdělávání nepodílejí. Za účelem začleňování nezaměstnaných mladistvých a opětovného zařazování dospělých byly zřízeny úřady práce a poradenské služby, jejichž význam se zvyšuje. Spojení mezi jednotlivými zúčastněnými institucemi jsou slabá a často konfliktní. Značná propast existuje na jedné straně mezi odbornými školami a Ministerstvem práce a všeobecně vzdělávacími školami, vysokými školami a univerzitami a Ministerstvem výchovy na straně druhé.

Závěr

Možnosti odborného vzdělávání v Kyrgyzstánu neodpovídají novým společenským požadavkům země. Reforma národního vzdělávacího systému a modernizace studijních oborů orientovaných na trh práce je bezprostředním předpokladem pro pozitivní hospodářský a sociální rozvoj země. Prekérní situace na trhu

práce se zostřuje vzhledem k rapidně rostoucímu počtu mladistvých ve výdělečně činném věku. Obory vzdělání jsou zatíženy teorií a vzdáleny od praxe, absolventi škol nemají žádné provozní zkušenosti, především je nedostatek vzdělaných pracovních sil v řemeslně-technické oblasti a v obchodě. Dosud neexistuje spolupráce mezi státními poskytovateli vzdělávání a hospodářstvím, možnost vzdělávání za podpory podniků se nevyskytuje. Odborný a pedagogický personál nedisponuje dostatečnými odbornými a didaktickými kompetencemi. Většina absolventů škol nenajde po ukončení profesní přípravy žádné adekvátní zaměstnání.

K řešení těchto problémů Kyrgyzstán potřebuje mezinárodní podporu. V současné době je jedním z nejdůležitějších partnerů Kyrgyzstánu Německo. Německá vláda od roku 1994 poskytuje kyrgyzskému odbornému vzdělávání velkou materiální, technickou a finanční pomoc. Uskutěčnila se řada společných kyrgyzsko-německých projektů, které podpořily kyrgyz-

skou vládu při realizaci programu národní strategie modernizace odborného vzdělávání. Mladistvým se má umožnit vstup na trh práce a pro hospodářskou sféru mají být zajištěny kvalifikované odborné pracovní síly. Otevření profesních perspektiv a speciální podpora mladistvých z chudých rodin chrání před vlivem radikálních uskupení. Dosažením kvalitativního zlepšení profesní přípravy a dalšího vzdělávání se zvýší šance absolventů na trhu práce. Zapojení poskytovatelé vzdělávání budou ve svých kompetencích posíleni a budou schopni své úkoly v budoucnu plnit samostatně. Národní odborné vzdělávání bude přizpůsobeno zájmům Kyrgyzstánu.

Přeložila Jana Šatopletová

Pramen: Askarov, Nurlan – Rützel, Josef: Berufsbildung in Kirgistan: Notwendigkeit der Reformen und Wandel. Berufsbildung, 2006, č. 97/98, s. 72-76.

Evropský parlament o EQF

Ze zprávy, kterou připravuje Mario Mantovani z klubu Evropské lidové strany (křesťanských demokratů) a Evropských demokratů¹ v Evropském parlamentu.

Profesní kvalifikace získané v jakémkoliv členském státě Evropské unie by měly být v rámci EU do roku 2012 srovnatelné. Členské státy by však měly mít o rok delší dobu na zavedení Evropského rámce kvalifikací (EQF), který by měl být doprovázen systémem kreditů profesní přípravy. To konstatoval Výbor pro zaměstnanost a sociální věci Evropského parlamentu na svém zasedání 5. června 2007. EQF má za úkol usnadnit mobilitu pracovníků a vzdělávajících se osob v rámci celé EU, tzn. přes hranice jednotlivých států, a pomáhat při plnění potřeb trhu práce používáním společného jazyka pro popis kvalifikací.

Podle návrhu EQF by všechny kvalifikace od závěrečného vysvědčení absolventů základní školy, přes certifikáty z profesní přípravy, až po nejvyšší akademické hodnosti měly být přiřazeny do jedné z osmi referenčních úrovní na základě získaných znalostí, dovedností a kompetencí.

Roku navíc (do roku 2010) by měly členské státy využít pro vztažení svých národních systémů kvalifikací k EQF a k budování vzájemné důvěry potřebné k realizaci návrhu, který by na doporučení Evropského parlamentu a Rady neměl být pro členské státy závazný. Do roku 2012 by všechny nové certifikáty kvalifikací, diplomy a atestační dokumenty Europassu vydané

kompetentními úřady měly obsahovat jasný odkaz na referenční úroveň EQF.

Navrhovaná doporučení staví na liniích Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání, na nichž se dohodlo 45 evropských států v Boloňském procesu. EQF by měl být doprovázen Evropským systémem přenosu kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET) tak, aby usnadňoval přenos a uznávání kvalifikací bez ohledu na to, kde nebo jak byly získány. Budování mostů mezi formálním, neformálním a informálním vzděláváním a učením by mělo pomoci při modernizaci vzdělávacích systémů.

Celá (Mantovaniho) zpráva o těchto otázkách má být k dispozici na zasedání 24. – 27. září 2007 pro plenární hlasování.

AK

¹ <http://www.epp-ed.eu/home/en/default.asp>

Pramen:
http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/048-7410-156-06-23-908-20070604IPR07388-05-06-2007-2007-false/default_en.htm

Úkoly evropského odborného vzdělávání

V letošním roce vydal Cedefop publikaci, která se zabývá postavením a úkoly odborného vzdělávání v Evropě ve srovnání se světem. Mezníky ve vývoji evropského odborného vzdělávání jsou v knize označovány názvy měst, v nichž byly přijaty závažné dokumenty: Lisabon, Kodaň, Maastricht a Helsinky. Pro Zpravodaj jsme zpracovali výběr z 3. kapitoly, která má (v tištěné verzi) název Kontext a úkoly.

Demografické změny

Ke stárnutí populace v důsledku klesající porodnosti a delší průměrné délky života dochází téměř ve všech

průmyslově vyspělých zemích. Předpokládaný populační vývoj ukazuje tabulka vypracovaná příslušným oddělením sekretariátu OSN.

Tabulka 1: Perspektivy světové populace v letech 2005-2050 podle oblastí

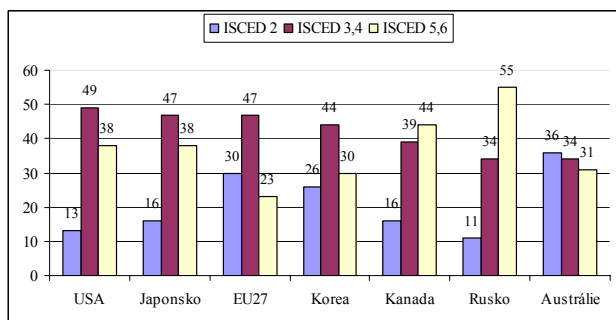
Oblasti	Průměrný věk (roky)		Obyvatelé ve věku 65 let a starší (%)		Obyvatelé ve věku 15-24 let (%)		Počet lidí nad 65 let na 100 lidí v produktivním věku	
	2005	2050	2005	2050	2005	2050	2005	2050
Afrika	18,9	27,4	3,4	6,7	20,8	18,1	6	10
Asie	27,7	39,9	6,4	17,5	18,2	12,5	10	27
Evropa	39,0	47,1	15,9	27,6	13,9	10,2	23	48
Latinská Amerika	25,9	39,9	6,1	18,4	18,8	12,6	10	29
Severní Amerika	36,3	41,5	12,4	21,1	14,2	12,0	18	34

Demografický pokles by však neměl být chápán jen jako hrozba, nýbrž také jako příležitost ke zlepšení kvality vzdělávání. Rozpočtové úspory lze využít pro kvalitnější vzdělávání v raném dětství, pro lepší budovy a vybavení škol, menší třídy a nižší počty žáků připadající na jednoho učitele. Umožnily by také poskytovat vzdělávání přizpůsobené různým znevýhodněným skupinám, např. migrantům, starším pracovníkům, nezaměstnaným, těm, kdo znovu vstupují na trh práce atd.

Kvalifikace

Kvalifikační struktura dospělé populace 27 zemí EU ukazuje v mezinárodním srovnání relativně vysoký podíl obyvatelstva se střední kvalifikací a naopak poměrně nízký podíl lidí s terciárním vzděláním.

Graf: Dosažené vzdělání dospělé populace (25-64 let) podle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání, 2005

Evropský trh kvalifikací a práce je ovlivňován dvěma protichůdnými silami. Na jedné straně jsou to (většinou starší) lidé s nízkou kvalifikací, na druhé straně

značné množství mladších lidí s vysokou kvalifikací v důsledku expanze vzdělávání v posledních dvaceti či třiceti letech. Kvalifikační úroveň mladších lidí je tak značně vyšší než u starších lidí. To platí zvláště u mladších žen. Podle šetření Eurostatu z roku 2006 dosáhlo terciárního vzdělání (ISCED 5-6) 38 % žen z věkové skupiny 25-34 let, zatímco u mužů to bylo jen 26 %.

Pokud jde o podíl lidí s alespoň středním stupněm vzdělání vedou si v celosvětovém srovnání velmi dobře tyto evropské země: ČR, Norsko, Spojené království, Polsko, Slovensko, Německo a Dánsko. Ve světě jsou v tomto směru úspěšné Ruská federace, USA, Japonsko a Kanada.

Střední kvalifikace (ISCED 3 a 4) zahrnují jak kvalifikace získané ve všeobecném vzdělávání, tak především v odborném vzdělávání. Tyto kvalifikace jsou považovány za minimum nezbytné k aktivní účasti na společenském a hospodářském životě. Zejména odborné kvalifikace jsou nezbytné pro malé a střední podniky, které zaměstnávají velkou většinu pracovníků z EU. Rozšiřování nových technologií (např. IKT, nanotechnologie a aplikované biotechnologie) bude vyžadovat adekvátně kvalifikované pracovníky i na této úrovni.

To potvrzuje několik výzkumných studií, z nichž nejnovější byla vypracována ve Středisku strategických analýz (*Centre d'analyse stratégique*¹) pro situaci ve Francii. Autoři studie docházejí k závěru, že v roce 2015 bude Francie potřebovat velmi různá řemesla a kvalifikace. Tato řemesla nebudou souviset pouze s pří-

chodem znalostní společnosti. V zemích, v nichž stárnutí populace nabývá na tempu a individualismus je na postupu, je zdrojem potenciální zaměstnanosti sektor osobních služeb a celá řada tradičních profesí (řezník, instalatér), v nichž je již teď nedostatek odborníků. Podobná situace je v Číně, kde se rychle rozšiřuje univerzitní sektor, není však uspokojována poptávka po kvalifikovaných dělnících a zkušených technících.

To vyvolává potřebu včasného předvídání profesních kvalifikací tak, aby političtí činitelé v odborném vzdělávání a přípravě (OVP) mohli učinit nezbytné kroky (revidovat kurikula, zabezpečit učební místa a vyučující) a připravit se na budoucí požadavky trhu práce. To

je velmi důležité kvůli značnému časovému zpoždění mezi změnou kvalifikačních potřeb a vstupem prvních absolventů s novými kvalifikacemi na trh práce, které trvá 5-10 let, jak v které zemi. Navíc by toto předvídání vzhledem k postupně vznikajícím evropským trhům práce mělo být srovnatelné a konzistentní ve všech členských státech EU.

Lidé s nízkou kvalifikací

Počet a podíl lidí s nízkou kvalifikací v produktivním věku (25-64 let) i v zaměstnání je ve 27 zemích stále relativně vysoký – příliš vysoký – i když v posledních letech klesal.

Tabulka 2: Dospělí s nízkou kvalifikací (ISCED 0-2 a krátké 3c) v populaci v produktivním věku, 27 zemí EU

Rok	Počet obyvatel (v miliónech.)	Z toho lidé s nízkou kvalifikací v %	Zaměstnaní (v miliónech)	Zaměstnaní s nízkou kvalifikací v %
<i>Celkem (25-64 let)</i>				
2000	89,3	35,7	48,9	28,5
2006	79,7	30,1	45,1	24,0
<i>Mladší lidé (25-49 let)</i>				
2000	51,0	29,8	33,5	25,3
2006	44,6	25,2	29,9	21,4
<i>Starší lidé (50-64 let)</i>				
2000	38,3	48,4	15,5	39,2
2006	35,1	39,9	15,2	31,4

Ve 27 zemích EU je v produktivním věku téměř 80 miliónů lidí, 45 miliónů z nich má nižší než sekundární vzdělání. Ačkoliv počet a podíl lidí s nízkou kvalifikací od roku 2000 klesá, stále představují 30 % populace v pracovním věku a 24 % ze všech zaměstnaných lidí (tabulka 2).

Významně vyšší podíl lidí s nízkou kvalifikací v pracovním věku mají tyto země EU (rok 2006): Malta (72,9 %), Portugalsko (72,4 %), Španělsko (50,8 %), Itálie (48,9 %) a Řecko (41,3 %). Ve srovnání s USA

(16 %) mají nižší nebo stejný podíl lidí s nízkou kvalifikací tyto země: Česká republika (9,7 %), Slovensko (11,3 %), Litva (12,2 %), Estonsko (12,3 %), Polsko (14,3 %), Švédsko (16 %), Lotyšsko (16,1 %) a Německo (16,4 %).

Počet pracovních míst vyžadujících nízkou kvalifikaci již dlouho klesá. V letech 1995 – 2006 se počet míst pro lidi s nízkou kvalifikací v 15 zemích EU snížil o 9 % a značně se zvýšila zaměstnanost lidí se středním (+31 %) nebo vysokoškolským (+58) vzděláním.

Tabulka 3: Změny v zaměstnanosti v letech 1995 – 2006 podle dosaženého vzdělání a pohlaví, EU 15

Stupeň dosaženého vzdělání	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
	<i>Změny v miliónech lidí</i>			<i>Změny v procentech</i>		
ISCED 0-2	- 2,39	- 1,40	- 3,79	- 9,1	- 7,7	68,8
ISCED 3, 4	+ 7,17	+ 8,65	+ 15,82	+ 24,0	+ 41,8	25,1
ISCED 5, 6	+ 6,70	+ 8,98	+ 15,68	+ 41,9	+ 79,7	6,0
Celkem	+ 11,48	+ 16,23	+32,40	- 15,9	+ 32,4	100,0

Odvětvové změny a změny v povoláních

Odvětvové změny v EU již dlouho vykazují snížení podílů zemědělství a – méně zřetelně – průmyslu spolu s odpovídajícím nárůstem podílu služeb (tabulka 4). Ve 27 zemích EU se počet zaměstnání ve službách

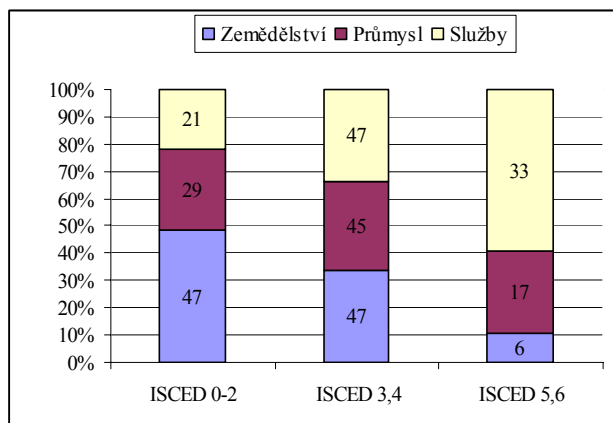
zvýšil v letech 1995 – 2005 o téměř 22 miliónů – na úkor zaměstnání v průmyslu a zemědělství, jejichž počet v obou případech klesl v posledním desetiletí přibližně o 2,5 miliónů. V roce 2005 byly více než dvě třetiny všech zaměstnání v sektoru služeb.

Tabulka 4: Změny v zaměstnanosti v letech 1995 – 2005 a podíl jednotlivých odvětví (2005), EU 27

Odvětví	Změny v zaměstnanosti 1995-2005		Podíl zaměstnanosti, 2005
	milióny	procenta	
Služby	+ 21,75	+ 17,3	68,8
Průmysl	- 2,46	- 4,4	25,1
Zemědělství	- 2,54	- 16,5	6,0
Celková zaměstnanost	+ 16,97	+ 8,6	100,0

Odvětvové změny v minulosti a podle očekávání i v budoucnosti jsou příznivé především pro kvalifikované a vysoce kvalifikované pracovníky. To lze odvodit především z kvalifikační struktury; téměř polovina pracovníků v zemědělství má nízkou kvalifikaci, zatímco se službách je to jen jedna pětina pracovníků.

Graf: Odvětvové kvalifikační struktury 2005, EU 27

Podobný obrázek se ukáže při pohledu na změny v povoláních. V 15 zemích EU se v posledních jedenácti letech většinou zvýšil počet kvalifikovaných a vysoce kvalifikovaných povolání (klasifikace ISCO 88). Jsou to zejména: technici a podobná povolání, vysokoškolsky vzdělaní odborníci, právníci, vysocí úředníci a manažeři a pracovníci ve službách. Počet povolání továrních/strojných operátorů, úředníků, řemeslníků a kvalifikovaných zemědělských pracovníků se zvýšil jen nepatrně, nebo se dokonce snížil.

Je však překvapující, že také počet základních povolání (ISCO 9) se podstatně zvýšil, o +38 % v letech 1996 až 2006, což je druhý nejvyšší nárůst ve všech povoláních. Podrobnější pohled na kvalifikační strukturu těchto povolání však ukáže, že i v rámci ISCO 9 se počet povolání kvalifikovaných a vysoce kvalifikovaných pracovníků zvýšil, zatímco nárůst u pracovníků s nízkou kvalifikací byl mnohem menší. Je třeba provést další výzkum k tomu, aby se zjistilo, co vedlo ke zvýšení kvalifikace u těchto povolání (např. nadbytečné

vzdělání) a které skupiny lidí jsou zahrnuty (např. ženy, imigranti, lidé s vedlejší pracovním poměrem atd.).

Trh práce

Znovu zahájená Lisabonská strategie vyžaduje zvýšit míru zaměstnanosti, zejména u lidí nejméně kvalifikovaných a u nejmladších a nejstarších příslušníků pracovních sil (směrnice 18). To má velký vliv na požadavky na profesní přípravu, zejména v odvětví služeb a v povoláních, v nichž je nedostatek kvalifikovaných pracovních sil. Strategie vzdělávání tohle musí vzít v úvahu a připravovat na tyto pozice převážně nekvalifikované mladé a staré lidi.

Tabulka 5: Míry zaměstnanosti a nezaměstnanosti lidí ve věku 25-64 let podle pohlaví a nejvyššího dosaženého vzdělání

Stupeň dosaženého vzdělání	Muži	Ženy	Celkem
<i>Míra zaměstnanosti</i>			
ISCED 0-2	69,9	44,7	56,6
ISCED 3, 4	80,2	66,7	73,6
ISCED 5, 6	88,0	81,3	84,6
Celkem	79,0	62,5	70,7
<i>Míra nezaměstnanosti</i>			
ISCED 0-2	8,9	11,5	10,0
ISCED 3, 4	6,7	7,9	7,2
ISCED 5, 6	3,7	4,5	4,1
Celkem	6,5	7,8	7,1

Tato potřeba se odráží v mírách zaměstnanosti a nezaměstnanosti lidí s různou úrovní kvalifikace. Ukazuje se velmi známá předpojatost ve prospěch lidí se střední a vysokou kvalifikací. Rozdíl mezi mírou zaměstnanosti mezi lidmi s nejvyššími a nejnižšími kvalifikacemi činí 18 procentních bodů u mužů a 37 u žen.

Kritéria (*benchmarks*) pro vzdělávání a profesní přípravu

V roce 2003 stanovila Evropská rada pro vzdělávání a profesní přípravu pět kritérií, který má být dosaženo do roku 2010. Tři z nich jsou zvláště významná pro politiku OVP:

- Podíl těch, kdo předčasně opustí školu (ve věku 18-24 let), by měl být snížen na 10 %. V roce 2006 činil 15,4 %.
- Alespoň 85 % mladých lidí (ve věku 20-24 let) by mělo mít ukončené přinejmenším střední vzdělání. V roce 2005 to bylo 77,4 %.
- Účast dospělých (ve věku 25-64 let) v celoživotním vzdělávání by měla dosáhnout alespoň 12,5 %. V roce 2005 činila 9,7 %.

Tabulka 6: Plnění kritérií stanovených pro rok 2010 v jednotlivých zemích v letech 2000 a 2006 (v %)²

Země	Předčasné odchody ze školy		Dosažené střední vzdělání u mladých lidí		Celoživotní vzdělávání	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006
27 zemí EU	17,6	15,4	76,6	77,4	7,1	9,7
Belgie	12,5	12,6	81,7	81,8	6,2	8,3
Bulharsko	:	18,0	75,2	76,5	:	1,3
Česká republika	:	5,5	91,2	91,2	:	5,6
Dánsko	11,6	10,9	72,0	77,1	19,4	27,4
Německo	14,9	13,8	74,7	71,5	5,2	7,7
Estonsko	14,2	13,2	79,0	82,6	6,5	5,9
Irsko	:	12,3	82,6	85,8	:	7,4
Řecko	18,2	15,9	79,2	84,1	1,0	1,9
Španělsko	29,1	29,9	66,0	61,8	4,1	10,5
Francie	13,3	13,1	81,6	82,6	2,8	7,0
Itálie	25,3	20,8	69,4	73,6	4,8	5,8
Kypr	18,5	16,0	79,0	80,4	3,1	5,9
Lotyšsko	:	19,0	76,5	79,9	:	7,9
Litva	16,7	10,3	78,9	87,8	2,8	6,0
Lucembursko	16,8	13,3	77,5	71,1	4,8	8,5
Maďarsko	13,8	12,4	83,5	83,4	2,9	3,9
Malta	54,2	41,6	40,9	53,7	4,5	5,3
Nizozemsko	15,5	12,9	71,9	75,6	15,5	15,9
Rakousko	10,2	9,6	85,1	85,9	8,3	12,9
Polsko	:	5,6	88,8	91,1	:	4,9
Portugalsko	42,6	39,2	43,2	49,0	3,4	4,1
Rumunsko	22,3	19,0	76,1	76,0	0,9	1,6
Slovinsko	:	5,2	88,0	90,5	:	15,3
Slovensko	:	6,4	94,8	91,8	:	4,6
Finsko	8,9	10,8	87,7	83,4	17,5	22,5
Švédsko	7,7	12,0	85,2	87,5	21,6	32,1
Spojené království	18,4	13,0	76,6	78,2	20,5	27,5

Image a přitažlivost OVP

V současné době je více než 60 % žáků středních škol (ISCED 3) a 80 % studentů v postsekundárním vzdělávání v OVP. Účast v OVP se v jednotlivých zemích velmi liší, od téměř 80 % v ČR po méně než 15 % na Kypru. Průměr v 25 zemích EU činí zhruba 60%, v bývalých 15 zemích EU je o něco málo vyšší.

V poslední několika letech míra účasti v OVP zůstává relativně stabilní, i když klesá v novějších členských státech, kde trend směřuje k všeobecnému a akademickému vzdělávání. Navzdory důkazům o tom, že silné systémy OVP a nízká míra nezaměstnanosti mládeže spolu korelují, potýkají se v některých zemích s předčasným opuštěním cest OVP.

Jak evropští občané hodnotí počáteční OVP

Šetření Eurobarometru z podzimu 2004 ukázalo, že více Evropanů by po ukončení povinné školní docházky doporučovalo odborné vzdělávání, 39 % oproti 32 % doporučujícím všeobecné vzdělávání. Obecně byli občané starých členských států více pro OVP;

42 % ve srovnání s 25 % občanů 10 nových členských zemí. Největší přízní se OVP těší ve Francii, Spojeném království, Nizozemsku a ve Finsku. Naopak nejméně lidí doporučuje OVP ve Slovinsku, na Slovensku, v Lotyšsku a v ČR.

Odpovědi jsou ovlivněny také geografickým přístupem ke vzdělávání, vlastním dosaženým vzděláním a postavením v zaměstnání. Nejvyšší preference pro OVP jsou ve venkovských oblastech, mezi nezaměstnanými, u manuálních pracovníků (45 %) a samostatně výdělečně činných (42 %). Překvapivé je, že jen 35 % absolventů vysokých škol preferuje všeobecné/akademické vzdělávání a 33 % OVP.

Za hranicemi Evropské unie lze nalézt dva příklady opačných trendů: Koreu a Austrálii. V Koreji bylo do 80. let podporováno odborné vzdělávání, které mělo za úkol zajistit kvalifikované pracovní síly. Nyní se vzdělávací systém zaměřuje na všeobecné vzdělávání a OVP je považováno za prostředek integrace mladých lidí vyloučených ze všeobecného vzdělávání do společnosti.

V Austrálii je možné pozorovat opačný trend. Tam bylo OVP dlouho považováno za „chudého příbuzného“ vysokoškolského vzdělávání, nyní se však jeho image zlepšuje. V USA kampaň za zvýšení přitažlivosti OVP jako prostředku k získání dobrého zaměstnání příliš neuspěla, protože se nezdařilo změnit způsob uvažování rodičů a zaměstnavatelů. V Indii jsou zahajovány dlouhodobé iniciativy, které mají za úkol přesvědčit občany a podniky o prospěšnosti rozvoje kvalifikací.

Iniciativy, které přispívají ke zlepšení image OVP v Austrálii:

- instituce OVP nabízejí i vzdělání na vysokoškolské úrovni;
- nedostatek kvalifikovaných pracovních sil v řemeslech a jiných technických povoláních vede k vyšší poptávce po absolventech OVP a zaměstnavatelé nabízejí těmto pracovníkům vyšší mzdy, aby si je udrželi;
- instituce OVP kladou větší důraz na kariérní poradenství, což vede k vyšší účasti v OVP;
- trasy OVP jsou uznávány školským systémem – zejména ve školách, které nyní nabízejí programy OVP ve školách „VET-in-schools“;
- příležitosti k přechodu mezi OVP a vysokoškolským vzděláváním se zvýšily (je zajímavé, že počet přechodů z vysokoškolského vzdělávání do OVP je zhruba třikrát vyšší než z OVP do vysokoškolského vzdělávání);
- jasné označování programů OVP, které propaguje nabízené vzdělávání a zvyšuje image OVP na veřejnosti.

Jak evropští občané hodnotí další odborné vzdělávání

Podle zprávy Evropské komise o pokroku v dosahování lisabonských cílů (2006) si mnozí lidé nejsou vědomi nových kvalifikací, které mohou být nezbytné pro jejich práci (26 % z občanů EU-25). 20 % se domnívá, že nemají na vzdělávání čas, 18 % uvádí, že vhodné

vzdělávání není nabízeno a 17 % si myslí, že zaměstnavatelé neposkytují nezbytný čas nebo finanční prostředky pro vzdělávání.

Pro téměř dva z pěti Evropanů by byla finanční podpora stimulem k dalšímu vzdělávání, to však hraje větší roli v nových členských státech (50 %) než ve starých (37 %). Také možnost vzdělávání v pracovní době (30 %) a uznávání certifikovaných dovedností a kvalifikací (24 %) by mohly povzbudit ke vzdělávání. Systém daňových úlev je klíčovým stimulem pro samostatně výdělečně činné (30 %). Další vzdělávání se s přibývajícím věkem stává méně populární. 33 % lidí starších 55 let neví, co by je přimělo k dalšímu vzdělávání.

Pouze 15 % občanů EU považuje poradenství za podnět k dalšímu vzdělávání, zjištění Eurobarometru však svědčí o pozitivním vztahu mezi poradenstvím a účastí ve vzdělávání, hlavně v pracovním kontextu. Lidé, kterým je poskytováno poradenství, mají ke vzdělávání pozitivnější postoj, což vede k vyššímu prospěchu ze vzdělání. To potvrzuje význam poradenství jako integrální součásti politiky celoživotního vzdělávání.

Anna Konopásková

¹<http://www.strategie.gouv.fr>

² U zemí, které kritérium stanové pro rok 2010 splnily v roce 2006, je příslušné políčko začerveno.

Pramen:

Lipinska, Patrycja – Schmid, Eleonora – Tessaring, Manfred: *Zooming in on 2010. Reassessing vocational education and training. Advance proof copy. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2007. 118 s. ISBN 92-896-0458-1*

Elektronická verze je pozměněna a rozšířena:

http://www.trainingvillage.gr/etv/Upload/Information_resources/Bookshop/474/4060_en.pdf

Řešení hádanky z editoriału červnového čísla Zpravodaje

Změní-li soutěžící svou volbu, jeho naděje na výhru auta se zvýší na 2:3, jak ukazuje tabulka.

vybrali jste dveře, za nimiž je koza		vybrali jste dveře, za nimiž je koza		vybrali jste dveře, za nimiž je auto	
↓	↓	↓	↓	↓	↓
trváte na tom	změníte to	trváte na tom	změníte to	trváte na tom	změníte to
↓	↓	↓	↓	↓	↓
získáte kozu	získáte auto	získáte kozu	získáte auto	získáte auto	získáte kozu

Pramen (a doporučená četba):

Haddon, Mark: *Podivný případ se psem. [The Curious Incident of the Dog in the Night-time.] 1. vyd. Praha, Argo 2003. 175 s.*

Ptáte se, co je to ta kognitivní rezerva? Odpověď najdete například na stránce <http://www.celysvet.cz/n1153-jak-se-dojit-stovky.php>.

Koncept životních pozic v konfliktech

Nevyjasněné a konfliktní vztahy způsobují tření, které snižuje produktivitu a motivaci všech zúčastněných. Tření lze značně omezit vhodným stylem vedení instituce nebo podniku. Styl vedení se nejlépe zavádí s aktivní podporou všech zaměstnanců, má pak velký vliv na podnikové klima. Třecím silám není možné se zcela vyhnout, lze je však zredukovat, například s použitím konceptu životních pozic.

Koncept životních pozic

V transakční analýze najdete různé koncepty, které se dají do běžného života přenášet z terapeutického prostředí nebo z prostředí supervize. Jedním z těchto konceptů je koncept *životních pozic*. Představuje vnímání osobní reality vůči sobě samému a vůči ostatním ve čtyřech možných konstelacích.

V transakční analýze se vychází z toho, že se člověk na základě určujících, dřívějších životních zkušeností rozhoduje pro určitou pozici, určitý postoj vůči sobě samému a ostatním. Toto rozhodnutí se nečiní jako vědomé rozhodnutí dospělého, nýbrž spíše nevědomě a s vnímáním malého dítěte, při němž se mladý člověk cítí jako plně závislý na osobách, ke kterým má vztah. Být OK zde znamená, být akceptován ve své osobitosti. *Být OK* může navíc podléhat podmínkám: Například určité pozice OK lze dosáhnout dodržováním požadovaného chování. Je důležité si ujasnit, že produktivní vztah je možný také v jiných pozicích než *já jsem OK – ty jsi OK*. Neboť i v jiných pozicích se člověk může učit rozvíjet specifické dovednosti. V transakční analýze se vychází z toho, že člověk je v zásadě schopen své pozice měnit, tedy své jednou učiněné rozhodnutí revidovat. Jednou zaujatá životní pozice může v mládí prodělat další ovlivnění, protože se zde nastavují výhybky pro dospělý život a poprvé se v tomto směru získávají zkušenosti. Tím by se ovšem nemělo vsugerovávat, že změnu životní pozice u žáků nebo učňů by měl představovat požadavek učitele nebo mistra odborné výchovy. Naopak znalosti této skutečnosti pomáhají lépe porozumět vzájemným vztahům.

Profesní utváření vztahů

Utváření vztahů v profesním prostředí podléhá jiným prioritám, než je tomu v soukromých vztazích. To platí především pro vedoucí osoby, jako jsou učitelé a mistři odborné výchovy. Vztahy k mladistvým v učení, kolegům, nadřízeným a v neposlední řadě k sobě samému určují běžný pracovní den a tím i ve značné míře pracovní schopnost podniků a školních tříd. K tomu se přidává skutečnost, že mistři odborné výchovy a učni, učitelé a žáci se pohybují v jedné hierarchii, takže existují závislosti, které každý prožívá svým způsobem.

Se čtyřmi životními pozicemi disponujete nástrojem analýzy, se kterým můžete existující vztah zařadit. V každé pozici se nachází zvláštní forma, v níž se vyměňují *strokes* (*pohlazení* nebo *řafky* – anglický termín zahrnuje obojí, pozn. AK). *Strokes* jsou hodnocení, která se dávají nebo dostávají v pozitivní či negativní podobě. Často jsou vyjádřena slovně, rovněž se však vyjadřují neverbálně, například chováním, tím, jaké úkoly jsou druhému člověku svěřovány, jaká pozice komu přísluší, jak jsou zaměstnanci vybaveni, pomocí pohledů, gest. Každý člověk má tendenci k určité pozici. Nevědomky si zkouší stále svou oblíbenou pozici potvrzovat například tím, že vyprovokovává situace, ve kterých může inkasovat odpovídající *strokes*. Ve všech pozicích, kromě *já jsem OK – ty jsi OK*, tato dynamika vede ke konfliktům. Odpovídající reakce tak podepírají sebeobraz zúčastněných.

Praktické použití

V posledních letech školy a v učení začíná mladý člověk rozvíjet svoji profesní identitu, zvláště prostřednictvím vztahů k učitelům a mistrům odborné výchovy, kteří jsou pro něj důležití. Výsledky na obou stranách jsou pod rozhodujícím vlivem těchto vztahů.

Učitel a mistr odborné výchovy představují autority, které podstatně určují bilanci *strokes* u mladistvého v jeho profesním a školním kontextu. Zda se učitel nebo mistr odborné výchovy, popřípadě mladistvý nachází v pozici alespoň s jedním *ne – OK*, lze poznat podle toho, že dochází k opakovaným situacím, ve kterých si jeden nebo oba zúčastnění stále připravují negativní *strokes*.

V takové situaci máte možnost reagovat jinak než obvykle. Tím, že si uvědomíte, že chování na obou stranách je zaměřeno na potvrzení určité pozice, můžete z křížové palby i něco získat. Můžete se vědoměji rozhodnout, jak budete reagovat na chování nebo výsledky. Místo vyjádření kritiky na osobní úrovni můžete říci, co vnímáte, a dotázat se, co žák potřebuje k tomu, aby se dosáhlo požadovaného chování nebo výsledku. Nebo nabídnete konkrétní návrhy řešení. Například: „Vidím, že úkol nebyl splněn dle zadání. V čem to vězí? Co pro to můžeme vy a já udělat, abyste to příště dokázal?“ Při nepřiměřeném chování můžete

reagovat následovně: „Všiml jsem si, že jste vůči zákazníkovi reagoval drze a netrpělivě. Co bylo příčinou toho, že jste byl tak netrpělivý? Rád bych vám ukázal, jak bych se v podobné situaci zachoval já.“

Tyto příklady se mohou měnit a mají především ukázat, jak se vyhnout osobním útokům a dotazováním vytvořit příznivou atmosféru, ve které žák cítí, že je brán vážně. Také zde záleží na tónu. V rozhořčené náladě nemůžete být brán vážně. Zde je třeba vyčkat, až se opět uvolníte.

Rozšířené použití

I když v profesi zjevně nejde o osobní rozpoložení, existují faktory, které běžný pracovní den primárně ovlivňují. Výpadky v práci způsobené psychickou zátěží jsou ve statistikách zdravotních pojišťoven stále na prvním místě. Tyto výpadky jsou téměř pokaždé způsobeny příliš nízkým oceňováním, které postižený pociťuje negativně. Přetížení představuje v tomto smyslu také „příliš nízké“ ocenění, které lze vysvětlit hlavně špatnými poměry ve vztazích.

K vyjasnění vztahů a k jejich udržení se na konstruktivní úrovni mohou pomoci níže uvedené otázky. Je dobré vytvořit fóra, na kterých si zúčastnění vyměňují své názory na tyto otázky, například týmové porady.

Šest otázek (viz rámeček) lze modifikovat a vztahovat k případu nebo k situaci. Zdůvodňovat výpovědi je podle okolností smysluplné k tomu, aby váš protějšek měl představu o tom, proč takto smýšlíte. Příklad: 1. Jako váš mistr odborné výchovy jsem zodpovědný za to, že práce, které jsou vám přiděleny, patřičně vyřídíte. 2. Mám dojem, že si nejste vědom svého podílu zodpovědnosti, protože jste poslední dobou některé úkoly nedokončil. 3. Mám pocit, že moje nařízení neberete příliš vážně, protože se mi v takových situacích vyhýbáte. 4. Rád bych se od vás dozvěděl, co si

o tom myslíte. 5. Je můj dojem správný? 6. Co jste se domníval, že si o vašem chování myslím? Rád bych si to ujasnil, abychom tuto situaci mohli změnit. To je malý pohled na to, jak se dá těchto šest otázek kreativně použít. Při tom je třeba se vyhnout výčitkám nebo vyhrůžkám. Časem si vypěstuje cit pro to, jak případné otázky vhodněji formulovat. Je-li to třeba, je dobré si otázky předem poznamenat a s tím jít k rozhovoru.

V podniku nastává ve vztazích komplexní dynamika, při které následující otázky určují dění, i když nejsou osobně vyjádřeny.

1. Co si myslím o sobě?
2. Co si myslím o tom druhém?
3. Co si myslím, že si ten druhý myslí o mně?
4. Co si o sobě myslí můj protějšek?
5. Co si můj protějšek myslí o mně?
6. Co si můj protějšek myslí, že si myslím o něm?

Úspěšné používání konceptů transakční analýzy předpokládá připravenost k dotazování se sebe sama. Transakční analýza přitom může pomoci vyjasnit vztahy a konflikty, přičemž koncepce spočívá v tom, že si vytváříte možnosti měnit vlastní stanovisko. Zda váš protějšek toho bude také schopen, není ve vaší moci, ale šance pro to se zvýší značně do té míry, jak jste k tomu připraveni vy. Jediným člověkem, kterého můžeme změnit, jsme my sami.

Přeložila Jana Šatopletová

Pramen: Rubart, Hermann: Das Konzept der Lebenspositionen in Konflikten. Berufsbildung, 2006, č.99, s. 23-25, lit. 3.

Psaní všemi deseti – opomíjená způsobilost?

S příchodem počítačů do podniků a úřadů je povolání písaře či písařky na ústupu. Možnost snadno opravovat překlipy, přeformulovat napsaný text, přenášet texty z jednoho dokumentu do druhého, kontrolovat pravopis, formálně upravovat hotový text a další vymoženosti přivedly k psaní na počítači hodně lidí. Rozšířil se mylný názor, že na počítači se píše dvěma prsty. To však není pravda. Psaní „všemi deseti“ neztratilo přechodem ze psacích strojů na počítačové klávesnice nic ze svých výhod.

Z historie klávesnice psacího stroje

První vynálezci se inspirovali klávesnicí klavíru. Jednotlivé modely klávesnic měly různý počet rovných i půlkruhových řad. Některé stroje měly sedm až deset řad, a tak každý znak měl svou klávesu (tzv. plná klávesni-

ce). V roce 1877 došlo v USA mezi dvěma písaři k „souboji“, který rozhodl o tom, zda je výhodnější čtyřřadová nebo plná klávesnice. Vítězství pro čtyřřadovou klávesnici zajistil Louis Taub, stenograf, který psal všemi deseti a klávesnici znal z paměti.

Na prvních klávesnicích byla písmena řazena v abecedním pořádku. Vycházelo se z předpokladu, že se tak na klávesnici každý snadno zorientuje. V roce 1873 však Christopher Latham Sholes při konstrukci prvního modelu Remingtonu přišel na to, že při abecedním uspořádání kláves se typové páky do sebe zasekávají. Jeho bratr matematik po mnoha výpočtech navrhl klávesnici, na níž při psaní následovaly po sobě úderky protilehlých typových pák. Podle prvních písmen zleva v horní řadě se jí říká *qwerty*. Na konferenci v Torontu byla Sholesova klávesnice prohlášena za univerzální a je používána dodnes. V některých zemích byla *qwerty* upravena, např. u nás a v Německu je to vlastně *qwertz*, v Belgii a ve Francii *azerty*, v Itálii *qzerty* a v každém jazyce si přidali svá specifická písmena.

Douglas Adams to komentuje slovy: „*Qwerty, jak víme, byla původně navržena k tomu, aby písáře zpomalila a klávesy se nezasekávaly. Je záměrně neefektivní. Nicméně všechny pokusy nahradit ji něčím efektivnějším, například Dvorakovou klávesnicí, selhaly. Lidé už qwerty znají a nic je netlačí ke změně. Dvorak a spol. mohou být lepší, jenže qwerty je, nebo až dosud byla, dobrá dost.*“

Dvorakova klávesnice byla navržena Augustem Dvorakem, profesorem Washingtonské univerzity, ve 30. letech 20. století a v roce 1982 zaregistrována Americkým národním úřadem pro normalizaci (ANSI). Všechny samohlásky jsou umístěny v základní řadě vlevo a nejvíce používané souhlásky (D, H, T, N, S) leží na pravé straně základní řady. Tím k většině úhozů dochází na základní řadě (pochopitelně při psaní anglických textů) a minimalizuje se přeskakování z jedné řady do druhé. Psaní je rovnoměrněji rozděleno mezi obě ruce, zatímco u *qwerty* se některá dlouhá slova musí celá napsat jednou a ještě ke všemu levou rukou (*stewardesses, aftereffects, desegregated, reverberated*)!

Klávesnici Dvorak používají někteří z nejrychlejších písarů na světě. Zastánci tohoto uspořádání tvrdí, že při přechodu z *qwerty* na Dvorak se po krátkém zacvičení zvýší rychlost a rovněž přesnost a pohodlí písáře.

Dvorak se údajně dá naučit za 52 hodin, přičemž se dosáhne rychlosti, kterou písari na *qwerty* získají po třech letech! Psaní je prý mnohem přirozenější, takže se při něm může snížit riziko onemocnění vyvolaných neustálým opakovaným namáháním určitých svalových skupin, která jsou souhrnně označována anglickou zkratkou RSI (*Repetitive Strain Injury*).

Přesto se klávesnice Dvorak proti *qwerty* neprosadila. Částečně to bylo způsobeno tím, že testy prováděné zastánci Dvoraka nebo dokonce samotným profesorem se ukázaly pochybné. (U A. Dvoraka šlo též o střet zájmů, protože byl na prosazení svého vynálezu finančně zainteresován.) V roce 1953 byla zveřejněna studie *U.S. General Services Administration*, ve které se konstatovalo, že rychlost psaní nezáleží na klávesnici, ale na písari. Výhodu psaní všemi deseti ocení ten, kdo to již umí. Pak se již nechce přeučovat, zvláště když výhody nejsou jednoznačné. Existují počítačové programy, které dokáží převést textové procesory na Dvorakovu klávesnici, avšak poptávka po nich není velká. Rychlost psaní se významně zvýšila s přechodem od psacích strojů k počítačům, takže mnozí se domnívají, že další zrychlení již není nutné.

Proč je důležité umět psát všemi deseti

Výhody psaní všemi deseti není třeba vysvětlovat těm, kdo tak psát umějí, a také hudebníkům. Těžko si představit pianistu, který by z partitury přecházel zrakem na klávesnici a hledal klávesy jednu po druhé. Zkušený písar ovládá klávesnici podvědomě a při opisování textu z předlohy, která nevyžaduje úpravy, může dokonce myslet i na něco jiného.

Naopak necvičený písar má to, co chce napsat, v hlavě a jeho myšlenky jsou rozptylovány tím, že hledá správné klávesy. Téměř ve všech současných povoláních se pracovníci neobejdou bez nějaké práce s počítačem. Píší na něm dopisy, zprávy (lékařské, výzkumné, výroční, ekonomické apod.), e-maily a další texty. Práce všech těchto lidí se způsobilostí psát všemi deseti velmi urychlí a nejen to, stane se i příjemnější a pohodlnější. Psaní všemi deseti šetří zrak a snižuje stres.

Vyplatí se v útlém mládí získat způsobilost, z níž člověk těží celý život. I když to neznamená, že psaní perem nebo tužkou by se mělo opomíjet. Jednak má spojení písací ruky s hlavou velký vliv při učení, jednak se i v dnešním světě můžete ocitnout někde, kde pro napsání vzkazu bude jen tužka a papír nebo klacek a holá zem.

Anna Konopásková

Prameny:

Konůpek, Jaroslav – Valešová, Ivana: Historie psacího stroje. Praha, Výzkumný ústav odborného školství 2000. 17 s.

Adams, Douglas: The Salmon of Doubt. London, Pan Books 2003. S. 109-110.

<http://www.fingerworks.com>

<http://www.theworldofstuff.com/dvorak/>

<http://home.earthlink.net/~dcrehr/whyqwerty.html>

<http://en.wikipedia.org/wiki/QWERTY>

DistancE-learning v Německu

Lidé v Německu investují do dalšího vzdělávání, které stále častěji probíhá prostřednictvím DistancE-learningu. Odborný svaz Fórum DistancE-learning zveřejňuje trendy zjištěné na základě údajů Spolkového statistického úřadu.

Státem povolených dálkových nebo e-learningových kurzů se poprvé zúčastňuje více žen než mužů. Zvláště rychle roste skupina 25 až 30letých. Vedle ekonomických témat (25 % všech účastníků) se na stupnici oblíbenosti umísťuje zcela nahoře příprava na závěrečné zkoušky ve školách (18 %) a kurzy zaměřené na zdraví a kreativitu (14 %). Stoupá zájem o dálkové kurzy, které připravují na státní popř. veřejnoprávní absolutoria, a o dálkové studijní obory, které končí uznávaným diplomem odborné vysoké školy nebo vysoké školy.

Za počtem 305 230 účastníků DistancE-learningu, který v porovnání s rokem 2004 stoupl o čtyři procenta, se skrývají tři skupiny: V roce 2005 se dále vzdělávalo z vlastní soukromé iniciativy prostřednictvím nějakého státem povoleného dálkového kurzu 217 608 lidí. Počet dálkových frekventantů, kteří usilovali o absolutorium pod úroveň vysoké školy, zůstal ve srovnání s předchozím rokem v nezměněné výši, oproti roku 2003 dokonce stoupl o 15 %. V roce 2005 se připravovalo na státní popřípadě veřejnoprávní absolutorium 36 % dálkových frekventantů (2004: 33 %). K tomu je třeba připočítat dalších 62 891 studujících zapsaných v dálkových vysokých školách, kde došlo během jednoho roku k nárůstu o 30 %. Velký příliv vykazují především soukromé dálkové odborné vysoké školy, což je z pohledu Fóra DistancE-learning výsledkem především inovovaných studijních nabídek zaměřených na aktuální požadavky hospodářské sféry a zvláště intenzivního přístupu ke studujícím. Počet interních firemních dálkových frekventantů, kteří se dále vzdělávali v rámci podnikových forem, naproti tomu klesl o 9 % na 24 731 zaměstnanců.

V dálkovém vzdělávání ženy předstihují muže

Státem povolených dálkových kurzů se v minulém roce poprvé zúčastnilo více žen (přesně 50,1 %) než mužů. Před pěti lety jejich podíl dosahoval 43 %, před patnácti lety 32 %. Prezident Fóra DistancE-learning vysvětluje, že stále více žen využívá k dálkovému vzdělávání doby, kdy zůstávají doma s dítětem, aby návrat na trh práce po mateřské dovolené úspěšně zvládly.

Zatímco ekonomické kurzy (muži 24 %, ženy 27 %) a kurzy přípravy na ukončení školy (muži 16 %, ženy 19 %) jsou oblíbené stejnou měrou, v oblastech volného času/kreativity/zdraví (ženy 19 %, muži 9 %), psychologie/pedagogiky (ženy 11 %, muži 3 %) výraz-

ně dominují ženy. Muži se naproti tomu zúčastňují mnohem více dálkových kurzů výpočetní techniky (muži 12 %, ženy 4 %) a matematiky/přírodních věd/techniky (muži 11 %, ženy 2 %) a více usilují o diplom podnikového ekonomy, technika nebo překladatele (muži 15 %, ženy 4 %) se státní zkouškou.

Každá věková skupina má svá oblíbená témata

Největší skupinu představují 20 až 30letí frekventanti se 43 %. 32 % je ve věku mezi 30 a 40 lety. Vzestup po léta zaznamenává skupina lidí nad čtyřicet let. Nyní dosahuje 20 %. Téměř 5 % je dokonce starších než 50 let. 4 % frekventantů jsou mladší než 20 let.

Do věku 25 let je DistancE-learning využíván především za účelem ukončení školy, buď hlavní školy, reálné školy, nebo složení (odborné) maturity (41 % ve věku pod 25 let). Od 25 let vedou obchodní kurzy. Ve věkové skupině mezi 30 až 50 let je nejoblíbenějším tématem ekonomika (30 %). Kromě toho 30 až 50 letí frekventanti DistancE-learningu rádi volí kurzy zaměřené na kreativitu a zdraví (15 %). Nápadné je to, že 40letí frekventanti zvláště vyhledávají psychologii a pedagogiku (14 %). Prezident svazu vysvětluje, že v tomto věku se zvyšuje přání změny profese; zde hodně pomáhá rostoucí počet kvalifikačních kurzů v tematickém poli zaměřeném na nové perspektivy v coachingu a psychologickém poradenství. Lidé starší 50 let využívají DistancE-learning pro kreativní trávení volného času (28 %) a k učení se cizím jazykům.

V minulém roce mohli zájemci o dálkové vzdělávání volit mezi 2104 státem povolenými dálkovými kurzy od 344 poskytovatelů. 65 % z toho je kvalifikovaných jako nabídky e-learningu. Téměř všichni poskytovatelé své kurzy podporují elektronicky. Podíl poskytovatelů organizovaných ve Fóru DistancE-learning na trhu přitom stále roste. V současné době je 85 % dálkových frekventantů v Německu zapsáno u nějakého členského institutu a takto profitují z know-how a servisu přední odvětvové organizace. Odborný svaz se již téměř čtyři desetiletí zasazuje v dálkovém vzdělávání o vysoké standardy kvality.

Přeložila Jana Šatopletová

Pramen: Erstmals über 300 000 DistancE-Learner in Deutschland. Wirtschaft und Berufserziehung, 2006, č. 10, s. 22-23.

Co nového v časopisech

European Journal of Vocational Training	
<p>Mulder, Martin</p> <p>Competence – the essence and use of the concept in ICVT. [<i>Kompetence – podstata a použití této koncepce v počítačnické a další profesní přípravě.</i>]</p> <p>EJVT, 2007, č. 40, s. 5-21, lit. 67.</p> <p>Úvodní článek tematického čísla věnovaného kompetencím. Pojem kompetence v každodenním kontextu. Dvojí význam slova kompetence. Používání termínu kompetence od konce 20. století až do současnosti. Rozdíl mezi anglickými termíny <i>competence</i> a <i>competency</i>. Kompetence v rozvoji OVP v Anglii, Německu, Francii a Nizozemsku. Rozbor článků z čísla 1/1994 tohoto časopisu, které bylo také věnováno kompetencím a je k dispozici v knihovně.</p>	<p>Nickolaus, Reinhold</p> <p>Innovations in vocational education and difficulties in their empirical substantiation. [<i>Inovace v odborném vzdělávání a potíže v jejich empirickém opodstatnění.</i>]</p> <p>EJVT, 2007, č. 40, s. 22-37, lit. 43, 2 tab.</p> <p>V důsledku tezí o změnách v poptávce po kvalifikacích, diskusí o celoživotním vzdělávání apod. se zjistilo, že tradiční vyučovací metody jsou zastaralé a je třeba je nahradit nebo doplnit metodami, které se orientují více na činnosti a na řešení problémů. V oblasti vzdělávání však dosud chybí empirické ověření předpokladů, které tvoří základ tohoto posunu v didaktické teorii. Článek se snaží o kritické zvažování životaschopnosti obecných předpokladů.</p>
<p>Wesselink, Renate – Biemans, Harm J. A. – Mulder, Martin</p> <p>Competence-based VET as seen by Dutch researchers. [<i>OVP založené na kompetencích z pohledu nizozemských výzkumníků.</i>]</p> <p>EJVT, 2007, č. 40, s. 38-51, lit. 27, 1 obr., 1 tab.</p> <p>Koncept kompetencí se stává základem pro opětovné navrhování OVP. V OVP založeném na kompetencích nejsou pro vývoj kurikula východiskem všeobecně vzdělávací předměty, ale kompetence potřebné při praktické práci. Učení založené na kompetencích je dominantním trendem v OVP v několika zemích, protože absolventi mají méně problémů při přechodu ze školy do zaměstnání. Článek popisuje model OVP založeného na kompetencích, který byl vypracován ve studii prostřednictvím ohniskové skupiny a delfské metody.</p>	<p>Rauner, Felix</p> <p>Practical knowledge and occupational competence. [<i>Praktické znalosti a profesní kompetence.</i>]</p> <p>EJVT, 2007, č. 40, s. 52-66, lit. 45, 2 obr.</p> <p>Změny v didaktice OVP orientované na práci vedou k identifikaci významných pracovních situací a s nimi spojených znalostí pracovního procesu, jako klíčových faktorů navrhování profesních kurikul a procesů. To znamená odklon od akademických vyučovacích metod založených na předmětech a formulování vyučovacích metod, které jsou založeny na teorii vývoje. Pokud jde o strukturálně orientovanou metodu předávání OVP, která již touto změnou prošla, je třeba rozlišovat kategorii znalostí, především vzhledem k praktickým znalostem a praktickým konceptům a také jako základu pro oborově specifický výzkum OVP.</p>
<p>Klink, Marcel van der – Boon, Jo – Schlusmans, Kathleen</p> <p>Competences and vocational higher education: Now and in future. [<i>Kompetence a odborné vysokoškolské vzdělávání: nyní a v budoucnosti.</i>]</p> <p>EJVT, 2007, č. 40, s. 66-82, lit. 38, 1 tab.</p> <p>Vysvětlení popularity termínu kompetence v odborném vysokoškolském vzdělávání. Diskuse o vágnosti tohoto termínu a o problémech s definováním profilů povolání a příslušného vzdělávání. Vzdělávání založené na kompetencích je označení zahrnující mnoho různých forem vzdělávání. Většinou je používáno pro jednotlivé kurzy a mnohem méně pro kurikula, ačkoliv z hlediska kompetence by to bylo příhodnější. Výzkum efektivnosti a obsahu vzdělávání založeného na kompetencích je zatím nedostačující a je třeba dalšího zkoumání, aby se zjistily jeho skutečné výhody.</p>	<p>Repetto, Elvira – Pérez-González, Juan Carlos</p> <p>Training in socio-emotional skills through on-site training. [<i>Vzdělávání v sociálně emočních dovednostech prostřednictvím přípravy na pracovišti.</i>]</p> <p>EJVT, 2007, č. 40, s.83-102, lit. 81, 3 tab.</p> <p>Sociálně emoční dovednosti jsou na dnešním trhu práce vysoce oceňovány a zvyšují zaměstnatelnost, přesto je vzdělávací instituce většinou neposkytují. Zaměstnání obvykle vyžadují nejen znalosti a odborné kompetence, ale též sociální a emoční dovednosti, které pracovníkům umožní např. pracovat v týmu, motivovat se k řešení problému, řešit interpersonální diskuse a tolerovat vysokou míru stresu. Sociálně emoční dovednosti se nejlépe vytvářejí zkušeností, příslušnou přípravou a praxí. Zde mají tuto příležitost k tomu, aby pomohli studentům i čerstvým absolventům při rozvíjení sociálně emočních dovedností.</p>

Nové knihy v knihovně

Hargašová, Marta – Lepeňová, Darina – Hanzelová, Eneke – Kostolná, Zuzana – Perichtová, Beata: **Úvod do sveta práce**. 1. vyd. Bratislava, EXPOL pedagogika 2006. 153, 27 s. Sg. 26225

Na cestě s etickou výchovou. Sborník přednášek semináře S etickou výchovou do sjednocené Evropy. Kroměříž 2004. Praha, Etické fórum ČR 2005. 100 s. Sg. 26227

Občas můžeme někomu pomoci tím způsobem, že člověku dáваме vlastně zprávu o jeho nekompetentnosti či o neschopnosti, což je zvrácený efekt prosociálního chování. Proto je třeba se vyvarovat toho, aby chování vyjadřující náš dar nebo pomoc neumenšovalo sebehodnocení příjemce nebo nevytvářelo závislost mezi příjemcem a autorem. Prosociálnost však může obsahovat i altruismus, jedná se o sociální charakter našeho prosociálního chování (např. chování států). To je důležitý rys pojmu prosociálnosti – příjemcem může být jak jednotlivec, tak kolektiv.

Koucký, Jan – Kovařovic, Jan: **Nová rizika a nové příležitosti. Perspektivy středního vzdělávání**. Praha, Středisko vzdělávací politiky 2007. 32 s. Sg. 26228

Nároky na vzdělávání pracovníků se stále zvyšují, netýkají se jenom čistě odborných (profesních) oblastí, ale i oblastí řízení, které jsou společné pro více oborů. Jejich příprava je proto koncipována mnohem širěji a stává se určitým mostem mezi všeobecným a odborným vzděláváním. Vyrovnávání rozdílů a vzájemné přesahování všeobecného a odborného vzdělávání však probíhá na obou stranách. Například vliv informačních a komunikačních technologií, které se neváží jen na nějaký specifický obor, se projevuje bez ohledu na zaměření školy či vzdělávacího programu.

Výroční zpráva 2006. Přehled činnosti Soudního dvora Evropských společenství, Soudu prvního stupně Evropských společenství a Soudu pro veřejnou službu Evropské unie. Lucemburk, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství 2007. 229 s. Sg. 26229

Nariženi č. 17 stanovilo, stejně jako nyní stanoví čl. 23 odst. 2 nariženi č. 1/2003, že pokuta u každého podniku a sdružení podniků podílejících se protiprávním jednání v rozporu s články 81 ES nebo 82 ES nesmí přesáhnout 10 % jeho celkového obratu za předchozí hospodářský rok.

Těž na www.curia.europa.eu.

Goglio, Alessandro: **Getting education right for long-term growth in the Czech Republic. Economics department working papers no. 497**. [Ujasnit si význam vzdělávání pro dlouhodobý růst v České republice. Pracovní materiály ekonomického oddělení č. 497.]. Paris, OECD 2006. 33 s. Sg. 26230

Ebbinghaus, Margit: **Qualität betrieblicher Ausbildung sichern. Lösungen aus der Praxis**. [Zajistit kvalitu podnikového vzdělávání. Řešení z praxe.] Bielefeld, Bertelsmann

2007. 63 s. (Schriftenreihe des Bundesinstituts für Berufsbildung) Sg. 26232

Käpplinger, Bernd: **Abschlüsse und Zertifikate in der Weiterbildung**. [Ukončování studia a certifikáty v dalším vzdělávání.]. Bielefeld, Bertelsmann 2007. 253 s. (Schriftenreihe des Bundesinstituts für Berufsbildung) Sg. 26233

Großmann, Nina – Krogoll, Tilmann: **Prozessbegleitung. Ausbildungshandbuch**. [Provázení procesu. Příručka profesní přípravy.]. Bielefeld, Bertelsmann 2007. 272 s. (Materialien zur beruflichen Bildung ; Sv. 119) Sg. 26234

Semináře: strukturování práce, vývoj týmu, moderace, organizace času, projektové řízení, osobní rozvoj.

Vojtíšek, Zdeněk: **Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět**. 1. vyd. Praha, Beta Books 2007. 210 s. Sg. 26236

Svou výraznou negativní konotací se slovo „sekta“ nehodí pro popisný, hodnotově neutrální jazyk vědy. Ačkoli je toto slovo v teologii používáno již bezmála dvě tisíciletí, v sociologii pak více než století a v sociální psychologii již téměř půlstoletí, je v těchto vědních oborech v posledních letech jasná tendence ho opustit. Pojem „sekta“ tak bude asi postupně odstraněn z odborného popisu náboženských skupin a víry či chování jejich příslušníků. Zůstane ovšem zachován jako výraz negativního vztahu společnosti vůči některým novým náboženským hnutím.

Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2006/07. National Trends in the Bologna Process. [Zaměření na strukturu vysokoškolského vzdělávání v Evropě 2006/07. Národní trendy v Boloňském procesu.]. Brussels, Eurydice 2007. 349 s. Sg. 26237

Teorie a nástroje vzdělávací politiky I. Jaroslav Kalous, Arnošt Veselý (editoři). 1. vyd. Praha, Karolinum 2006. 172 s. (Učební texty Univerzity Karlovy v Praze) Sg. 26239

Nepriznané funkce školy se realizují prostřednictvím předávání tzv. skrytého kurikula. Skryté kurikulum funguje jako nástroj sociální kontroly. Slouží k tomu, aby se děti učily automaticky podřizovat autoritám, plnit úkoly, které jim určil někdo jiný a s nimiž se jen těžko mohou ztotožnit, zařadit se do skupin, přijmout za svou určitou podobu genderové role atd.

Vzdělávací politika České republiky v globálním kontextu II. Jaroslav Kalous, Arnošt Veselý (editoři). 1. vyd. Praha, Karolinum 2006. 181 s. (Učební texty Univerzity Karlovy v Praze) Sg. 26240

... nejistota politických přeměn vyžaduje pracovat s určitou mírou nejistoty cílů. Je nutno mít připraveno více alternativních scénářů a reagovat pružně na podmínky, které se postupně vyjasňují. S tím úzce souvisí schopnost řízení za nejistých podmínek, tak, aby byla zajištěna koherence zúčastněných aktérů i v měnících se podmínkách otevřeného systému.

Vybrané problémy vzdělávací politiky III. Jaroslav Kalous, Arnošt Veselý (editoři). 1. vyd. Praha, Karolinum 2006. 159 s. (Učební texty Univerzity Karlovy v Praze) Sg. 26238

Ve většině zemí EU se vytvářejí legislativní mechanismy, které umožní těm, kteří získali odborné vzdělání mimo formální systém, příp. na základě pracovní zkušenosti, aby prokázali své kompetence a mohli tak získat certifikát osvědčující jejich kvalifikaci.

Adult Apprenticeship Training: Developing Competitiveness and Competence. [Příprava dospělých učňů. Rozvíjení konkurenceschopnosti a kompetence.] Tea Seppälä (ed.). Helsinki, University of Helsinki, Palmenia Centre for Continuing Education 2007. 109 s. Sg. 26241

Sebehodnocením ke zvyšování kvality a efektivity škol. Společný hodnotící rámec pro školy. Aplikační příručka modelu CAF [Common Assessment Framework] pro školy. 1. vyd. Praha, Národní informační středisko pro podporu jakosti 2007. 175 s. (Průvodce řízením jakosti ; Sv. 39) Sg. 26242

Při benchlearningu, na rozdíl od klasického benchmarkingu, není nutno vyhledávat srovnatelné organizace a používat jasné ukazatele pro přímá srovnání. Větší důraz není kladen na porovnávání, ale na proces učení se od jiných.

Lazarová, Bohumíra a kol.: **Cesty dalšího vzdělávání učitelů.** Brno, Paido 2006. 230 s. (Edice pedagogické literatury) Sg. 26243

Na počátku profesní dráhy neměli ještě koncem 90. let absolventi učitelství potíže s hledáním zaměstnání. Bezproblémovost tkvěla i v tom, že mnohde byl učitelů nedostatek. Také zde se ale situace začala s demografickým a ekonomickým vývojem měnit. Přesto nadále zůstává paradoxní předností studia učitelství, že vzdělává nejen pro pedagogickou práci, ale poskytuje široce založenou přípravou ... solidní základ pro práci s lidmi vůbec.

Klíčové kompetence v základním vzdělávání. 1. vyd. (dotisk). Praha, Výzkumný ústav pedagogický 2007. 75 s. Sg. 26244

Klíčová kompetence není něco, co učitel žákovi „řekne“. Podobně jako postoje nebo jako fyzická zdatnost i klíčové kompetence rostou a dotvářejí se po dlouhá léta, na základě častého posilování.

Assessing scientific, reading and mathematical literacy. A framework for PISA 2006. [Hodnocení přírodovědné, čtenářské a matematické gramotnosti. Rámec pro PISA 2006.] Paris, OECD 2006. 187 s. Sg. 26247

Europäisches Glossar zum Bildungswesen. Band 2. Zweite Ausgabe. Bildungseinrichtungen. [Evropský glosář vzdělávání. 2. svazek. Druhé vydání. Vzdělávací instituce.] 2. vyd. Brüssel, Eurydice 2005. 226 s. (Europäisches Glossar zum Bildungswesen ; Band 2); též angl. a franc. verze. Sg. 26248

Glossaire européen de l'éducation. Volume 5. Organes formels de décision, consultation, gestion et supervision dans l'enseignement supérieur. [Evropský glosář vzdělávání. 5. svazek. Rozhodovací, poradní, řídicí a dohlížecí orgány ve vysokoškolském vzdělávání.] Bruxelles, Eurydice 2007. 260 s. (Glossaire européen de l'éducation ; volume 5); též angl. verze. Sg. 26249

Quality development and quality assurance with labour market reference for the vocational education and training system in the metal sector. Results of the European Leonardo Project QualiVET. Analysis reports from Austria, Czech Republic, Germany, Netherlands, Slovenia, Spain and United Kingdom. [Vývoj kvality a zajišťování kvality s odkazem na trh práce pro systém odborného vzdělávání a přípravy v odvětví kovo. Výsledky evropského projektu Leonardo QualiVET. Analytické zprávy z Rakouska, ČR, Německa, Nizozemska, Slovinska, Španělska a Spojeného království.] Jessica Blings and Michael Gessler (Eds.). Bremen, Universität Bremen 2007. 104 s. (Evaluate Europe Handbook Series ; Volume 3) Sg. 26250

How personnel management and HR policies shape workers' identities. Project papers: Work-related identities in Europe. FAME Consortium. [Jak personální management a politika lidských zdrojů utvářejí identitu pracovníků. Výstupy z projektu: Identity vztahující se k práci v Evropě.] Bremen, Universität Bremen 2003. 98 s. (ITB-Arbeitspapiere ; Nr. 46) Sg. 26251

Gendrom, Bénédicte: Social representations of vocational education and training in France through the French vocational baccalauréat case-study. [Sociální zastoupení odborného vzdělávání a přípravy ve Francii prostřednictvím případové studie profesního bakalauraátu.] Bremen : Universität Bremen, 2005. -- 135 s. -- (ITB-Arbeitspapiere ; Nr. 52) Sg. 26252

Participation in continuing vocational education and training. Results from the case studies and qualitative investigations. [Účast v dalším odborném vzdělávání a přípravě. Výsledky případové studie a kvalitativních zjišťování.] Alan Brown, Philipp Grollmann, Roland Tutschner and PARTICIPA Project Consortium. Bremen, Universität Bremen 2005. 146 s. (ITB-Arbeitspapiere ; NR. 54) Sg. 26253

Národní ústav odborného vzdělávání. Výroční zpráva 2006. Praha, NÚOV 2007. 115 s. Sg. 26254

Vojtěch, Jiří – Chamoutová, Daniela: **Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii.** 2006/07. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2007. 44 s. Sg. 26255

Úlovcová, Helena – Vojtěch, Jiří – Festová, Jeny – Trhliková, Jana – Doležalová, Gabriela – Kalousková, Pavla –

Kleňhová, Michaela – Štastná, Pavlína: **Uplatnění absolventů škol na trhu práce 2006**. Uspořádal Robert Sukup. 1. vyd. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2007. 103 s. (ISA - informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce) Sg. 26256

V celkovém soubornu (bez ohledu na velikost organizace) respondenti relativně nejčastěji uváděli jako kompetence, jejichž význam vzroste, zběhlost v cizích jazycích, zběhlost v používání výpočetní techniky, ochotu učit se, adaptabilitu a flexibilitu a schopnost rozhodovat se, vesměs tedy kompetence, které byly obsahem naší nabídky.

National Qualifications Framework in the Czech Republic. Study for the QF Embodiment Project. Prepared by QF Embodiment Project Task Force in cooperation with its subcontractors. Prague, National Institute of Technical and Vocational Education 2007. 40 s. Sg. 26257

Bendová, Veronika – Kettnerová, Drahomíra: **Němčina pro samouky**. Zpracováno podle nových pravidel německého pravopisu. 8., upr. vyd. Praha, Fortuna 2006. 559 s. Sg. 26259

Mertin, Václav – Strádal, Jiří – Úlovcová, Helena – Ciprová, Jarmila: **Poradce k volbě povolání**. Pro výchovné poradce a učitele na ZŠ. Na publikaci spolupracuje Národní ústav odborného vzdělávání. Praha, Raabe 2002-2007. Přeruš. str. Sg. 26263

Strategie celoživotního učení ČR. Praha, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 2007. 80 s. Sg. 26282

Tradiční silnou stránkou české populace je skutečnost, že většina obyvatel získala alespoň vyšší sekundární úroveň vzdělání a pouze malá část občanů zůstává bez odborné kvalifikace.

Renner, Hans: **Česká republika a Nizozemsko. Historie vzájemných vztahů = Tsjechië en Nederland = historische raakvlakken**. Z holandského originálu přeložila Jana Pellarová. 1. vyd. Praha, Paseka, Velvyslanectví Nizozemského království 2002. 62 s. Sg. 26284

V roce 1745, deset let po příchodu moravských bratří, dorazil do Nizozemska z Prahy proud židovských uprchlíků. Pražské Židy nejprve zasáhl pogrom a poté je rakouská císařovna Marie Terezie obvinila z kolaborace s pruským králem Bedřichem Velikým a vyhnala je z ghetta. Přibližně deset tisíc Židů muselo tehdy opustit Prahu. Značná část z nich se usídlila v Nizozemsku, především v Amsterdamu. V Nizozemsku dnes již zcela obvyklá jména jako Va Tijn, Van Praag či Van Bohemen představují trvalou vzpomínku na terezínský útlak na jedné straně a na nizozemskou pohostinnost na straně druhé.

Kronika dějin 20. století. Sestavil: John S. Bowman, z anglického originálu přeložil kolektiv překladatelů. Praha, Columbus 1993. 280 s. Sg. 26287

Další události roku 1967 ... Výtvarné umění. Piccasův dar Chicagu, 50 stop vysoká 163 tunová ocelová plastika, vzbuzuje kontroverzní názory. Washingtonská národní galerie získává

portrét Leonarda da Vinciho Ginevra de Benci od knížete z Lichtenštejnu za 6 milionů dolarů. Metropolitní muzeum výtvarného umění v New Yorku připouští, že tři velké sochy, které vystavovalo jako starobylá etruská díla, jsou moderní kopie.

7. – 11. října 1985. Střední východ. Čtyři členové organizace pro osvobození Palestiny (OOP) unesou italskou výletní loď (Achille Lauro) se 400 cestujícími na její cestě do egyptského Port Saidu. Únosci vyhrožují, že vyhodí loď do povětří a zabijí rukojmí, jestliže nebude splněna jejich žádost, aby Izraelci propustili 50 Palestinců. Zabili jednoho Američana a svrhli ho do moře. Egypt oznamuje 9. října, že se únosci vzdali a slibuje jim bezpečnost. Americká vláda se cítí uražena a 10. října americká vojenská letadla zadrží civilní letadlo, v němž jsou čtyři teroristé, a přinutí je přistát na Sicílii. Dne 11. října jsou teroristé v Itálii obžalováni a na jejich údajného vůdce Muhamada Abbase je vydán zatykač. Egypt nazývá americký čin „pirátstvím“. Itálie poté dovolí, aby únosci odešli do Jugoslávie.

Metodologické základy vnitřního hodnocení školy. Disertační práce. Zpracoval: Martin Chvál, školitel: Karel Rýdl. Praha, Univerzita Karlova 2003. 155 s. Sg. 26288

Šlachová, Ladislava: **Autoevaluace v praxi základních škol**. Školitel: Vladimír Smetáček. Praha, Univerzita Karlova 2007. 155 s., příl. Sg. 26289

Dealing with diversity. A key issue for educational management. The book of the 14th ENIRDEM conference proceedings 22-25 September 2005, Brno a Telč, the Czech Republic. Milan Pol (ed.). 1st. ed. Brno, Masaryk University 2006. 138 s. Sg. 26290

Kultura školy. Příspěvek k výzkumu a rozvoji. Milan Pol, Lenka Hloušková, Petr Novotný, Jiří Zounek (eds.). 1. vyd. Brno, Masarykova univerzita 2006. 217 s. Sg. 26291

Podle Gaulta a Murphyho (1987) se mnoho amerických škol hlásí ke kulturní pluralitě, ale ve skutečnosti se od všech studentů očekává přizpůsobení bílé středostavovské kultuře. Na studenty s kulturním zázemím, hodnotami a dovednostmi odlišnými od těch, které americké školy obecně přijímají, se často pohlížejí jako na neschopné dosáhnout výsledků, které škola považuje za standardní.

Pol, Milan – Rabušicová, Milada – Novotný, Petr a kol.: **Demokracie ve škole**. 1. vyd. Brno, Masarykova univerzita 2006. 124 s. Sg. 26292

Myšlenka naslouchat názorům a postojům žáků týkajících se záležitostí jejich každodenního života ve škole, konzultovat je s nimi a zapojit se do rozhodování o věcech, které se jich týkají, začala být intenzivněji řešena zejména v USA, v Kanadě a v Austrálii přibližně v 70. letech 20. století ... V zemích západní Evropy se téma participace žáků dostalo do centra pozornosti ... s jistým zpožděním.

Konůpek, Jaroslav – Valešová, Ivana: **Historie psacího stroje**. Praha, Výzkumný ústav odborného školství 2000. 17 s.

Zajímavé internetové adresy

Časová pásma a kde je hledat

Starý vtip vypráví o tom, jak Brežněv telefonoval papeži, aby se ho zeptal, jak se mu daří po atentátu, hodinu před atentátem. Dnes nabízejí webové stránky spoustu možností, jak si zjistit aktuální čas na různých místech zeměkoule i bez tohoto kouzelného hrnečku. Vybrali jsme dvě adresy.

Na první z nich si můžete vyhledat město nebo místo. Zadáte-li „Praha“, objeví se čas v našem hlavním městě. Zadáte-li „Prague“, zjistíte, že v USA jsou tři stejnojmenná města. Najdete i Brno a krajská města (bez diakritiky); to vše jen pro zajímavost, protože místní čas lze zjistit snazším způsobem. Letní čas (*summer time*) se někdy anglicky nazývá též *Daylight Saving Time* (DST). Po kliknutí na tento odkaz se ukáže mapa světa, na níž jsou státy používající letní čas vybarveny žlutě a ostatní šedivě. Mapa slunečních hodin (odkaz *Sun Clock*) ukazuje, kde na světě právě v danou chvíli svítí slunce, nebo by svítilo, kdyby nebylo za mraky. Odkaz *World Clock* skrývá seznam zemí a aktuálního času v jejich hlavních městech. <http://www.worldtimezone.com/>

Na další adrese najdete seznam všech hlavních a některých dalších velkých měst doplněný předpovědí počasí na nejbližších 48 hodin a dalších 6 dnů. (Čtenáři knížek Alexandra McCall Smithe se tak mohou podívat, jaké počasí je zrovna v Gaborone.) Za předpovědi počasí je odkaz na knižní průvodce a mapy, které jsou na trhu. <http://www.timeanddate.com/worldclock/>

Centrum pro školní knihovny

Centrum pro školní knihovny (CŠK) najdete na webových stránkách Národní pedagogické knihovny Komenského. Na stránkách CŠK jsou jak metodické rady pro knihovníky působící ve školních knihovnách, tak pojednání o rozvoji čtenářství u dětí, o čtenářské gramotnosti žáků a jejich mezinárodních průzkumech a o různých akcích, např. o každoročně pořádané Noci s Andersenem. <http://www.npkk.cz/csk/>

Poradenské a koordinační středisko pro profesní kvalifikaci mladých migrantek a migrantů

Středisko sídlí v Hamburku, kde je zhruba 30 % žáků z rodin přistěhovalců. Tito žáci se do světa práce zapojují většinou prostřednictvím profesní přípravy v duálním systému, která probíhá v profesní škole a v podniku. Úkolem BQM je budovat kontakty mezi učiteli, sociálními pracovníky a podniky tak, aby se ustavila větší „sít pracovních míst“ pro mladé přistěhovalce, a zároveň jim poskytnout informace o dostupné profesní přípravě. <http://www.bqm-hamburg.de/>

Evropský tezaurus profesní přípravy

European Training Thesaurus – ETT; Thesaurus européen de la formation – TEF
Nejnovější (2007) vydání tezauru, který obsahuje 1569 deskriptorů, 953 nedeskriptorů a 18 mikrotezaurů, je k dispozici na webových stránkách

Cedefopu v anglické a francouzské verzi. Deskriptor je doplněn číslem a názvem příslušného mikrotezauru, vysvětlivkou, širším termínem, užším termínem, nedeskriptorem, který nahrazuje, a ekvivalentem v druhém jazyce (francouzštině či angličtině). Využívá se při rešerších, je to však též dobrá pomůcka pro překladatele.

<http://libserver.cedefop.europa.eu/ett/en/> <http://libserver.cedefop.europa.eu/ett/fr/>